زنجیرەی پەروەردە و بانگەواز

(١١٣)

ڕێنمایی کردنی مرۆڤەکان

بۆ بنەما و بابەتە گرنگەکانی

ئاینی ئیسلام

پرسیار و وەڵام

(إرشاد الأنام إلـــى أُصول ومهمات دين الإسلام سُؤال وجَواب)

سماحة الشيخ عبد العزيز بن عبد الله آل الشيخ

پێشەکی بۆ نووسیوە و ئامۆژگاریشی کردووە بە وەرگێڕانی

هەروەها

معالـــي الشيخ العلاَّمة صالـــح بن فوزان الفوزان

معالـــي الشيخ العلاَّمة صالـــح بن عبد العزيز آل الشيخ

خوێندویانەتەوە و پێشەکیشیان بۆ نووسیوە

لە ئامادەکردنی

دکتۆر : عمر بن عبد الرحمن بن مـــحمد العمر

وەرگێڕانی

محمد عبد الرحمن لطيف

وتارخوێنی مزگەوتی (شێخ إبراهیم) / کەلار

چاپی سێیەم ١٤٤١ ك

ناوی کتێب : **ڕێنمایی کردنی مرۆڤەکان بۆ بنەما و بابەتە گرنگەکانی ئاینی ئیسلام** .

ناوی نووسەر : الشيخ الدكتور عمر بن عبد الرحمن بن محمد العمر .

ناوی وەرگێڕ : محمد عبد الرحمن لطيف .

زنجیرە : زنجیرەی (١١٣) لە (زنجیرەی پەروەردە و بانگەواز) .

ژمارەی سپاردن : ژمارە سپاردنی (١٥٦٥)ی ساڵی (٢٠١٩) پێ دراوە لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی گشتی چاپ و بڵاوکردنەوەی حکومەتی هەرێمی کوردستانەوە .

نۆرەی چاپ : سێیەم .

ساڵی چاپ : ١٤٤١ ك ـ ٢٠٢٠ .

شوێنی چاپ : چاپەمەنی زانا / سلێمانی .

لە بڵاوکراوەکانی
کتێبخانەی زانستی بەسوود / کەلار

قال الإمام الشافعي رحمهُ الله :

كُلُّ العُلومِ سِوَى القُرآنِ مَشغَلَة ... إلَّا الـحَديثَ وإلَّا الفِقْـهَ في الدِّينِ

العِلمُ ما كانَ فيـهِ قال حَدَّثنا ... وما سِوَى ذَاكَ وَسواسُ الشَّياطيـنِ

پێشەکی (سَماحة الشيخ عبد العزيز بن عبد الله بن محمد آل الشيخ)

بسم الله الرحمن الرحيم

الْـحَمْدُ للهِ رَبِّ الْعَالَـمِين ، وَصَلَّـى اللهُ وَسَلَّم عَلَـى نَبِيِّنَـا مُـحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِين ، أَمَّا بَعْدُ :

بەڕاستی من پێداچوونەوەم کرد بۆ کتێبی (**ڕێنمایی کردنی مرۆڤەکان بۆ بنەما و بابەتە گرنگەکانی ئاینی ئیسلام**) کە دکتۆر (عمر بن عبد الرحمن العمر) ئامادەی کردووە ، ئەم کتێبە سەرەڕای بچوکێتی قەبارەکەی بەڕاستی پرس و باسە گرنگەکانی بابەتەکانی یەکخواپەرستی و بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعەی لەخۆگرتووە ، لەگەڵ باسی ئەحکامەکانی دەستنوێژ و نوێژ و زەکات و ڕۆژوو و حەج بە کورت و پوختی .

وە بەڕاستی من بینیم کتێبێکی بەسوودە لە پێکهاتەکەیدا کە لەسەر شێوەی پرسیار و وەڵام و بە دەستەواژەی ئاسان داڕێژراوە بۆ ئەوەی خوێندنەوە و تێگەیشتنی ئاسان بێت بۆ خوێنەر ، وە باشوایە ئەم کتێبە وەربگێڕدرێت بۆ سەر

زمانەکانی تر بۆ ئەوەی ئەو کەسانەی کە بە جگـە لـە زمـانی عەرەبی قسە دەکەن بەهەمان شێوە سوودی لـێوەربگرن .

وَصَلَّى اللهُ وَسَلَّم عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ
وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ

موفتی تێکڕای شانیشینی عەرەبستانی سعودیە

سەرۆکی دەستەی گەورە زانایان

سەرۆکی گشتی تووێژینەوەی زانستی و فەتوادان

عبد العزيز بن عبد الله بن مـــحمد آل الشيخ

پێشەكی (معالـــي الشيخ العَلَّامة صالـــح بن فوزان الفوزان)

بسم الله الرحمن الرحيم

سوپاس و ستایش بۆ خوا و دوای ئەوە :

پێداچوونەوەم كرد بۆ كتێبێكی (الشيخ عمـــر بـــن عبـــد الرحمن العمر) **بە ناونیشانی (رێنمایی كردنی مرۆڤەكان بۆ بنـەما و بابەتـە گرنگـەكانی ئـاینی ئیـسلام) ، بینـیم كتێبێكی بەسوود و باشە لەگەڵ كورتی و پوختیەكەی ، خوا پاداشتی خێری بداتەوە و سوودی پێبگەیەنێت .**

وَصَلَّى اللهُ وَسَلَّم عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ

نووسینی

صالـــح بن فوزان الفوزان

عضو هيئة كبار العلماء

١٠ / ٢ / ١٤٣٧ هـ

پێشەکی (معالـــي الشيخ العَلَّامة صالـــح بن عبد العزيز آل الشيخ)

بسم الله الرحمن الرحيم

سوپاس و ستایش بۆ پەروەردگاری جیهانیان ، وە صەڵات و سەلامیش لەسەر بەڕێزترینی هەواڵپێدراو و نێردراوەکان و دوای ئەوە :

پێداچوونەوەم کرد بۆ کتێبی (**ڕێنمایی کردنی مرۆڤەکان بۆ بنەما و بابەتە گرنگەکانی ئاینی ئیسلام**) کە هی مامۆستای ڕێزدارە دکتۆر (عمر بن عبد الرحمن العمر) ، بینیم ـ سەرەڕای بچوکێتی قەبارەکەی ـ کتێبێکە هەموو ئەو باس و بابەتانەی لەخۆگرتووە کە جێی گرنگیپێدانی موسڵمانە لە بواری عەقیدە و بیروباوەڕ و عیبادەت و پەرستشەکانی .

وە دانەر ـ خوا یارمەتی بدات ـ چاکی کردووە لە هەڵبژاردنی پرس و باسەکان و هەمە جۆربوونیان ، هەروەها چاکیشی کردووە لە کورت و پوخت بوونیان و بەڵگەهێنانەوە بۆیان بە چەندین بەڵگە لە قورئان و سوننەت و نمایش کردنیان بە شێوازی پرسیار و وەڵام .

داواكـارم خـوا لـه دانـهر رازی بێـت و پاداشـتی خێـری بداتەوه و سوود بگەیەنێت به زانستەکەی .

وَصَلَّى اللهُ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّم

وەزیری کاروباری ئیسلامی و بانگەواز و رێنمایی

صالـــح بن عبد العزيز بن مـــحمد آل الشيخ

❁ ❁ ❁

*** پێشەکی دانەر :**

سوپاس و ستاییش بۆ ئەو خوایەی کە هیدایەتیداین بۆ تەوحید و سوننەت ، وە صەڵات و سەلامیش لەسەر پێغەمبەری هیدایەت و رەحمەت ، پێغەمبەرمان (مُحَمَّد) وە لەسەر کەسوکار و صەحابەکانی ، دوای ئەوە :

بەڕاستی فێربوونی تەوحید و بنەماکانی ئاین لە گرنگترینی پرسە گرنگەکانە و لە پێویسترینی بابەتە پێویستەکانە ، بۆ ئەوەی کە بیرباوەڕ و عەقیدە بیرباوەڕ و عەقیدەیەکی ڕاست و دروست بێت ، وە پەرستش و عیبادەتیش پەرستش و عیبادەتێکی شەرعی و پاك‌وپوخت بێت بۆ روومەتی خوای گەورە و گونجاویش بێت لەگەڵ شەریعەتی پێغەمبەرەکەی (ﷺ) ، وە لە پێناو ئەوە ئەم پەڕاوە کورتەم نووسی لە ژێر ڕۆشنایی قورئان و سوننەت و ئەوەی کە زانایانی ئوممەت و پێشەوایانی بانگەواز نووسیویانە لە پەڕاوە بەسوود و گرنگەکان ، وە ناوم لێناوە : (إرشادُ الأنام إلى أصول ومُهمَّات دينِ الإسلام / **رێنمایی کردنی مرۆڤەکان بۆ بنەما و بابەتە گرنگەکانی**

ئاينی ئیسلام) ، وه دابەشم کردووه بەسەر چەند بابەتێك بە شێوازی پرسیار و وەڵام بۆ ئەوەی کە نزیکتر بێت لە تێگەیشتن و پەیبردن بە ڕاستی .

وه داوا لە خوای گەورە دەکەم کە پاك‌وپوختی بکات بۆ ڕوومەتی خۆی و گونجاویش بێت لەگەڵ ڕەزامەندی ئەو و بەسوودیش بێت بۆ عەبدەکانی .

وَصَلَّى اللهُ وَسَلَّم عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِين

بابەتی سێ بنچینەكان

پ ١ / ئەو سێ بنچینەیە كامانەن كە پێویستە لەسەر هەموو موسڵمانێكی پیاو و ئافرەت بیانزانێت ؟

ئەو سێ بنچینەیەی كە پێویستە لەسەر هەموو موسڵمانێكی پیاو و ئافرەت بیانزانێت بریتین لە :

١ ـ بەندە پەروەردگاری خۆی بناسێت .

٢ ـ بەندە ئاینەكەی خۆی بناسێت .

٣ ـ بەندە پێغەمبەرەكەی (مُـــحَمَّد ﷺ) بناسێت .

پ ٢ / كێ پەروەردگار و پەرستراوتە ؟ وە كامەیە بەڵگە ؟

پەروەردگار و پەرستراوی من ئەو خوایەیە كە پەروەردەی كردووم و پێیگەیاندووم و هەموو جیهانیان (بەدیهێنراوەكان)یشی پەروەردە كردووە بە نیعمەتەكانی ، وە تەنها ئەو پەرستراومە و جگە لە ئەو هیچ پەرستراوێكی ترم نییە ، وە بەڵگەش لەسەر ئەمە فەرمایشتی خوای بەرز و پایەدارە : ﴿ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴾ واتە : سوپاس و ستایش بۆ ئەو خوایەی كە پەروەردگاری هەموو جیهانیانە .

پ ٣ / به چی پەروەردگار و پەرستراوەکەتت ناسیوەتەوە ؟ وە کامەیە بەڵگە ؟

پــەروەردگار و پەرســتراوەکەی خــۆمم ناســیوەتەوە بــە نیشانەکانی و دروستکراوەکانی ، وە لە نیشانەکانی* : شەو و ڕۆژ و خۆر و مانگە ، وە بەڵگـەش لەسـەر ئەمـە فەرمایـشتی خوای بەرز و پایەدارە : ﴿ وَمِنْ ءَايَـٰتِهِ ٱلَّيْلُ وَٱلنَّهَارُ وَٱلشَّمْسُ وَٱلْقَمَرُ ۚ ﴿٣٧﴾ ﴾ [فصلت] واتە : لـە نیـشانەکانی پـەروەردگارێتی خوای گەورە شەو و ڕۆژ و خۆر و مانگە .

وە لە دروستکراوەکانیشی : حـەوت ئاسمانەکـە و حـەوت زەوییــەکە و ئەوانـەی کـە تێیانـدا هـەن و ئەوانـەش کـە لـە نێوانیاندا هەن ، وە بەڵگەش لەسەر ئەمە فەرمایـشتی خـوای بــەرز و پایــەدارە : ﴿ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ ﴿٣٢﴾ ﴾ [إبـــراهيم] واتــە : ئــەو خوایــەی کــە ئاسمانــەکان و زەوی دروستکردووە .

---

* واتــە ئەوانـە نیـشانەی پـەروەردگارێتی و پەرسـتراوێتی و زانایـەتی و دانایـەتی و بـە بەزەیـەتی و گـەورەیی توانـا و دەسـەڵاتی خـوای بەدیهێنــەر و خـاوەن و بەڕێوەبـەری بوونەوەرە ، هەموو ئەمانەش ئەوە دەسـەلمێنن کـە تـەنها خـوا شایـستەی پەرسـتنە و دەبێت ئێمە یەکخواپەرست بین . وەرگێڕ

پ ٤ / ئاینی تۆ کامەیە ؟ وە کامەیە بەڵگە ؟

ئاینی من ئیسلامە ، کە بریتی‌یە لە : ملکەچبوون بۆ خوا بە یەکخواپەرستی ، وە بە پابەندبوون پێیەوە بە گوێڕایەڵی کردنی ، وە دوورەپەرێزی و دابڕان و دوورکەوتنەوە لە هاوبەشدانان (شیرك) و هاوبەش بڕیاردەران (موشریکەکان) ، وە بەڵگەش لەسەر ئەمە فەرمایشتی خوای بەرز و پایەدارە :

﴿ وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلْإِسْلَٰمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِى ٱلْءَاخِرَةِ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ﴿٨٥﴾ ﴾ [آل عمران] واتە : **هەرکەسێك بەدوای هەر ئاینێکی تردا بگەڕێت جگە لە ئیسلام ئەوا لێی قەبوڵ ناکرێت و ئەو کەسەش لە ڕۆژی دوایدا لە دۆڕاو و زەرەرمەندانە .**

پ ٥ / پلەکانی ئاین کامانەن ؟

پلەکانی ئاین سیانن ، کە بریتین لە :

١ ـ ئیسلام .

٢ ـ ئیمان .

٣ ـ ئیحسان .

پ ٦ / كێ پێغەمبەری تۆیە ؟ وە كامەیە بەڵگە ؟

پێغەمبەری من (مُحَمَّد)ی كوڕی (عَبْدُ اللهِ)ی كوڕی (عَبْدُ الْمُطَّلِب)ی كوڕی (هاشم)ـە ، وە (هاشم)یش لە عەشیرەتی (قُرَیش)ـە ، وە (قُرَیش)یش لە نەتەوەی (عەرەب)ن ، وە (عەرەب)یش لە وەچە و نەوەی پێغەمبەر (إسماعیل)ی كوڕی پێغەمبەر (إبراهیم الخَلیل)ن باشترین دروود و سەلامی خوا لەسەر ئەو و پێغەمبەری خۆشمان بێت ، وە بەڵگەش لەسەر ئەمە فەرمایشتی خوای بەرز و پایەدارە : ﴿ مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ ٱللَّهِ وَخَاتَمَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ ﴿٤٠﴾ ﴾ [الأحزاب] واتە : (مُحَمَّد ﷺ) باوكی هیچ یەكێك لە پیاوانی ئێوە نەبووە ، بەڵكو پێغەمبەری خوا و كۆتایی پێهێنەری هەموو هەواڵپێدراوانی (پێغەمبەرانی) خوایە .

❁ ❁ ❁

بابەتی پایەکانی ئیسلام و واتای هەردوو شایەتیدانەکە

پ ٧ / پایەکانی ئیسلام کامانەن ؟

پایەکانی ئیسلام پێنجن ، کە بریتین لە :

١ ـ شایەتیدان بەوەی کە هیچ پەرستراوێك نىیە شایستەی پەرستن بێت جگە لە خوا و بەڕاستی (مُحمَّد ﷺ)یش پێغەمبەری خوایە .

٢ ـ ئەنجامدانی نوێژ .

٣ ـ زەکاتدان .

٤ ـ بەڕۆژووبوونی ڕەمەزان .

٥ ـ حەج کردنی ماڵی خوا بۆ کەسێك کە لە توانایدا هەبێت .

پ ٨ / کامەیە واتای شایەتیدان بە (لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ) ؟ وە کامەیە بەڵگە ؟

واتای شایەتیدان بە (لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ) بریتىیە لە : (لا مَعْبُودَ بِحَقٌّ إِلَّا اللَّه) ، واتە : هیچ پەرستراوێك نىیە شایستەی پەرستن بێت جگە لە خوا .

وە بەڵگەش لەسەر ئەمە فەرمایشتی خوای گەورەیە :

﴿ ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلۡبَٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡعَلِيُّ ٱلۡكَبِيرُ ٦٢ ﴾ [الحج] .

واتە : ئەوە لەبەر ئەوەیە کە بەڕاستی تەنها خوا پەرستراوێتی حەق و ڕاستە ، وە بەڕاستی ئەو پەرستراوانەی کە هاوبەش ئەنجامدەرەکان دەیانپەرستن و لێیان دەپاڕێنەوە جگە لە خوا ئەوە پووچەڵە ، وە بەڕاستی تەنها خوا بەرز و گەورەیە .

پ ٩ / پایەکانی شایەتیدان بە (لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ) **کامانەن ؟ وە کامەیە بەڵگە ؟**

پایەکانی شایەتیدان بە (لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ) دووانن :

یەکەم : **ڕەتکردنەوە** (النَّفي) ، کە بریتی‌یە لە وتەی : (لَآ إِلَٰهَ) ، بە واتای : ڕەتکردنەوە و بە ناڕەوا زانینی پەرستنی هەموو ئەو کەس و شتانەی کە جگە لە خوا دەپەرسترێن .

دووەم : **سەلماندن** (الإِثْبَات) ، کە بریتی‌یە لە وتەی : (إِلَّا ٱللَّهُ) ، بە واتای : سەلماندن و جێگیرکردنی پەرستن بۆ خوا بە تەنها .

وە بەڵگەش لەسەر ئەمە فەرمایشتی خوای گەورەیە :

﴿فَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰ ٢٥٦﴾ [البقرة] .

واتە : **هەرکەسێك بێباوەڕ ببێت بە تاغوت (پەرستنی جگە لە خوا) و باوەڕ بێنێت بە خوا ئەوا بەدڵنیاییەوە دەستی گرتووە بە گرێ تووند و تۆڵەکەوە** (لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ) .

فەرمایشتی : ﴿فَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلطَّٰغُوتِ﴾ : (**هەرکەسێك بێباوەڕ ببێت بە پەرستنی جگە لە خوا) ئەمە بەڵگەی ڕەتکردنەوەیە** (النَّفي) .

وە فەرمایشتی : ﴿وَيُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ﴾ : (**باوەڕ بێنێت بە خوا) ئەمەش بەڵگەی سەلماندنە** (الإِثْبَات) .

پ ١٠ / مەرجەکانی شایەتیدان بە (لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ) کامانەن ؟

مەرجەکانی شایەتیدان بە (لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ) **هەشتن** ، کە بریتین لە :

١ ـ زانین کە نەزانین ڕەتدەکاتەوە .

٢ ـ دڵنیابوون کە گومان ڕەتدەکاتەوە .

٣ ـ نیازپاکی کە شیرك و هاوبەشی ڕەتدەکاتەوە .

٤ ـ ڕاستگۆیی کە درۆ ڕەتدەکاتەوە .

٥ ـ خۆشەویستی کە ڕق لـێبوون ڕەتدەکاتەوە .

٦ ـ پابەندبوون کە وازلێهێنان ڕەتدەکاتەوە .

٧ ـ وەرگرتن کە ڕەتکردنەوە ڕەتدەکاتەوە .

٨ ـ بێباوەڕبوون بەوەی کە جگە لە خوا دەپەرسترێت .

وە هەموو ئەم مەرجانە لەم دوو بەیتەدا کۆکراونەتەوە :

عِلْمٌ يَقينٌ وإخلاصٌ وصِدقُكَ مَعَ
مـــحبَّةٍ وانقيادٍ والقبولِ لـــها

وَزِيدَ ثامنُها الكُفرانُ مِنْكَ بِـــمَا
سِوى الإلهِ من الأَوثانِ قَدْ أُلِّها

پ ١١ / ئـــەوەی کـــە شـــایەتیدان بـــە (لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ) دەیخوازێت کامەیە ؟

ئەوەی کە شـایەتیدان بـە (لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ) دەیخوازێـت دوو شت لە خۆی دەگرێت :

١ / باوەڕهێنـــان بـــە خـــوای گـــەورە بـــە بـــەدیهێنانی یەکخواپەرستی و پاك و پوختکردنەوەی عیبادەت و پەرستن بۆی ، (ئەمەش خواستراوی سەلماندنە (الإِثْبَات) .

٢ / بێباوەڕبوون بەوەی کە جگە لە خـوا دەپەرسـترێت و تەبەڕاکردن و دوورەپەرێزبوون و دوورکەوتنەوە لـە (شـیرك / هاوبەشـدانان) و (موشـریکەکان / هاوبـەش بڕیاردەرەکـان) ، (وە ئەمەش خواستراوی ڕەتکردنەوەیە (النَّفي) .

پ ١٢ / کامەیە واتای شایەتیدان بەوەی کە (بەڕاستی مُـــحَمَّد ﷺ پێغەمبەری خوایە / أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ الله) ؟

واتـای شـایەتیدان بـەوەی کـە (مُحَمَّـــد ﷺ) پێغەمبـەری خوایە بریتیـیە لە : دانپێدانان لە نـاخ و ڕواڵەتـدا بـەوەی کـە (مُحَمَّد ﷺ) عەبدی خوا و نێردراویەتی بۆ تێکڕای خەڵك ، وە بەڕاســتی ئــەو دوایــین و کۆتاپێهێنــەری هەواڵپێــدراوان و نێردراوەکانە (خَاتَمُ الأنبياء والـــمرسلين) .

پ ١٣ / ئـەوەی کـە شـایەتیدان بـەوەی کـە (بەڕاسـتی مُـــحَمَّد ﷺ پێغەمبەری خوایە) دەیخوازێت کامەیە ؟

ئەوەی کە شـایەتیدان بـەوەی کـە (بەڕاسـتی مُحَمَّـــد ﷺ پێغەمبەری خوایە) دەیخوازێت بریتی‌یە لە :

- گوێڕایەڵی کردنی لەوەی کە فەرمانی پێ‌کردووە .
- وە بەڕاستخستنەوەی لەوەی کە هەواڵی پێداوە .
- وە دوور کەوتنــەوە لــەوەی کــە قەدەغــەی کـردووە و ڕێگری لـێ‌کردووە .
- وە خوا نەپەرسترێت تەنها بەو شەریعەتە نەبێت کە ئـەو هێناوێتی .

۞ ۞ ۞

بابەتی پایەکانی ئیمان و بەروبوومەکانی

پ ١٤ / پایەکانی ئیمان کامانەن ؟

پایەکانی ئیمان شەشن ، کە بریتین لە :

١ / باوەڕبوون بە خوای گەورە .

٢ / باوەڕبوون بە فریشتەکانی .

٣ / باوەڕبوون بە کتێبەکانی .

٤ / باوەڕبوون بە پێغەمبەرەکانی .

٥ / باوەڕبوون بە ڕۆژی دوایی .

٦ / باوەڕبوون بە قەدەر خێر و شەڕی کە لە لایەن خواوەوەیە .

پ ١٥ / کامەیە واتای باوەڕبوون بە خوای گەورە ؟

باوەڕبوون بە خوای گەورە واتاکەی بریتی‌یە لە : بەڕاستخستنەوەیەکی یەکلا و بێگومان بە هەبوونی خوای گەورە و دانپێدانان بە پەروەردگارێتی و پەرستراوێتی و ناو و سیفەتەکانی خوا .

پ ١٦ / بەروبوومـەکانی بـاوەڕبوون بـە خـوای گـەورە کامانەن ؟

بەروبـوومـەکـانــی باوەڕبــوون بـە خـوای گـەورە زۆرن ، لەوانە :

یەکــەم : بــەدیهێنانی یەکتاپەرســتی خــوای گــەورە ، بەوەی کە عیبادەت و پەرستن بۆ خـوا بێـت بـە تـەنها و بـێ شەریك .

دووەم : کـــاملّێتی خۆشەویـــستی خــــوای گــــەورە و بەگـــەورەدانانی و لـــێترسانی بـــە پـــێی داخـــوازی نـــاوە جوانەکانی و سیفاتە بەرزەکانی .

سێیەم : بەدیهێنانی داخوازی پەرستنی خوای گەورە بـە جێبـەجێ کردنـی ئـەوەی کـە فـەرمانی پـێکردووە ، وە بـە دوور کەوتنەوە لەوەش کە قەدەغەی کردووە .

پ ١٧ / کامەیە واتای باوەڕبوون بە فریشتەکان ؟

باوەڕبوون بە فریشتەکان بریتی‌یە لە : بەڕاستخستنەوەیەکی یەکلا و بێگومان بە هەبوونیان ، وە ئەوان بەڕاستی عەبدی رێزلێگیراون ، سەرپێچی خوا ناکەن لەوەی کە فەرمانیان پێدەکات و ئەوەش جێبەجێدەکەن کە فەرمانیان پێکراوە ئەنجامی بدەن .

وە باوەڕیشمان هەیە بەوانەیان کە خوا ناوی هێناون لێیان وەکو : (جِبْرِيل) و (مِيكَائِيل) و (إِسْرَافِيل) ، وە بەوانەشیان کە ناوی نەهێناون .

پ ١٨ / بەروبوومەکانی باوەڕبوون بە فریشتەکان کامانەن ؟

بەروبوومەکانی باوەڕبوون بە فریشتەکان زۆرن ، لەوانە :

یەکەم : زانینی گەورەیی و توانا و دەسەڵاتی خوای پایەبەرز ، چونکە بەڕاستی گەورەیی دروستکراو (المخلوق) بەڵگەیە لەسەر گەورەیی دروستکار (الخالق) .

دووەم : خۆشویستنی خوای پایەبەرز و سوپاس کردنی لەسەر بایەخدانی بە ئادەمیزاد ، چونکە هەندێك لەو

فریشتانەی ڕاسپاردووە کە هەستن بە پاراستنیان .

سێیەم : هانـــدان بـــۆ چـــاکەکردن و ترســـاندن لـــە خراپەکردن ، چونکە خوای گـەورە هەنـدێك لـەو فریـشتانەی ڕاســپاردووە کــە هەســتن بــە تۆمــارکردن و نووســینەوەی کردەوەکــانی ئادەمیزاد لە خێر و چاکە یان شەڕ و خراپە .

پ ١٩ / کامەیە واتای باوەڕبوون بە کتێبەکان ؟

باوەڕبوون بە کتێبەکان بریتی‌یە لە : بەڕاستخستنەوەیەکی یەکلا و بێگومان بەو کتێبانەی کە خوای گەورە دایبەزاندوون بـۆ سـەر پێغەمبـەرانی ، وە ئـەو کتێبانـە وتـەی خـوان ، وە حەق و ڕووناکین ، وە باوەڕیشمان هەیـە بەوانـەیان کـە خـوا ناویهێناوون لێیان وەکو : (القُرْآن) و (التَّوْرَاة) و (الإِنْـــجِيل) و (الزَّبُور) ، وە بەوانەشیان کە ناوی نەهێناوون .

پ ٢٠ / بەروبوومـــەکانی بـــاوەڕبوون بـــە کتێبـــەکان کامانەن ؟

بەروبوومەکانی باوەڕبوون بە کتێبەکان زۆرن ، لەوانە :

یەکەم : زانـینی بایەخـدانی خـوای بـەرز و پایـەدار بە

عەبدەکانی ، چونکە بۆ هەموو گـەلێك کتێبێکـی دابەزانـدووە بۆ ئەوەی ڕێنماییان بکات پێی .

دووەم : زانینی دانایەتی خوای بەرز و پایەدار لە شـەرع و بەرنامەکەیدا ، چونکە بۆ هەموو گەلێك شەرع و بەرنامەیەکی دارشتووە کە گونجاو بێت لەگەڵ بار و حاڵیانـدا ، هـەروەکو چـۆن خـوای گـەورە فەرموویـەتی : ﴿لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا ۚ (٤٨)﴾ [المائـــدة] واتـه : بـۆ هـەر گـەلێك لـە ئێـوە شەریعەت و ڕێبازێکمان داناوە .

سێیەم : سوپاس کردنـی نیعمەتـەکانی خـوا بـەوەی کـە ڕوونی کردووەتەوە لە عیبادەت کردن .

چوارەم : عیبادەت کردنـی خـوای بـەرز و پایـەدار لەسـەر بەرچاوڕوونی بەو کتێبـەی کـە دابـەزێنراوە و بەچـاولێکردنی ئەو هەواڵپێدراوەی کە نێردراوە .

پ ٢١ / کامەیە واتای باوەڕبوون بە پێغەمبەران ؟

باوەڕبوون بە پێغەمبەران بریتی‌یە لە : بەڕاستخستنەوەیەکی یـەکلا و بێگومـان بـە پەیامـەکانی هـەموو پێغەمبـەران و بەڕاستدانانی هەواڵەکانیان ، وە باوەڕیشمان هەیە بەوانـەیان

كه خوا ناوی هێنـاون لێیـان وەكـو : (نُـــوح) و (إِبْــرَاهِيم) و (مُوسَى) و (عِيـــسَى) و (مُحَمَّــــد) (عَلَــيهم الــصَّلَاةُ والــسَّلَام) ، وه بەوانەشیان كه ناوی نەهێناون .

پ ٢٢ / بەروبوومــەكانی بـاوەڕبوون بــە پێغەمبــەران كامانەن ؟

بەروبوومەكانی باوەڕبوون بە پێغەمبەران زۆرن ، لەوانە :

یەكەم : زانینی بەزەیی خـوای گـەورە و بایەخـدانی بـە عەبـدەكانی ، چـونكە پێغەمبـەرانی بـۆ نـاردوون بـۆ ئـەوەی ڕێنماییان بكەن بۆ ڕێگای ڕاست و ئاینی ڕێكوپێك .

دووەم : عیبادەت كردنـی خـوای بـەرز و پایـەدار لەسـەر بەرچاوڕوونی بەو كتێبـەی كـە دابـەزێنراوە و بەچـاولێكردنی ئەو هەواڵپێدراوەی كە نێردراوە .

سێیەم : خۆشویستنی پێغەمبـەران (عَلَيهم الــصَّلَاةُ والــسَّلَام) و بەگــەورەزانینیان و ســتایش كردنیــان بــەوەی كــە شــایەنە پێیان .

چوارەم : ســوپاس كردنــی خــوای پایەبــەرز لەســەر ئــەم نیعمەتـە گەورەیە .

پ ٢٣ / کامەیە واتای باوەڕبوون بە ڕۆژی دوایی ؟

باوەڕبوون بە ڕۆژی دوایی بریتی‌یە لە : بەڕاستخستنەوەیەکی یەکلا و بێگومان بە ڕۆژی هەستانەوە کە خەڵکی تێیدا زیندوو دەبێتەوە بۆ لێپرسینەوە و پاداشت وەرگرتنەوە .

پ ٢٤ / بەروبوومەکانی باوەڕبوون بە ڕۆژی دوایی کامانەن ؟

بەروبوومەکانی باوەڕبوون بە ڕۆژی دوایی بریتین لە :

یەکەم : حەزکردن لە ئەنجامدانی چاکە و سووربوون لەسەری بە ئومێدی پاداشتی ئەو ڕۆژە .

دووەم : ترسان لە ئەنجامدانی خراپە و ڕازی بوون پێی لە ترسی سزای ئەو ڕۆژە .

سێیەم : دڵنەوایی کردنی باوەڕدار سەبارەت بەوەی کە لە دەستی دەچێت لە نیعمەتەکانی دونیای لەناوچوو بەوەی کە ئومێدی پێی هەیە لە خۆشگوزەرانی و نیعمەتەکانی دواڕۆژی هەمیشەیی .

پ ٢٥ / کامەیـە واتـای بـاوەڕبوون بـە قـەدەر خێـری و شەڕی ؟

باوەڕبوون بە قەدەر بریتی‌یـە لـە : بەڕاستخستنەوەیەکی یـەکلا و بێگومـان بـە زانـستی خـوای بـەرز و پایـەدار بـە شتەکان پێش ڕوودانیان و نووسینەوەی ئەوەش لە (اللـــوح الـــمحفوظ) و ویستی خوا لەسەر ڕوودانیـان و دروسـتکردنی بۆیان .

پ ٢٦ / بەروبوومـەکانی باوەڕبوون بـە قـەدەر خێـری و شەڕی کامانەن ؟

بەروبوومەکانی باوەڕبوون بە قەدەر زۆرن ، لەوانە :

یەکەم : ڕاستێتی پشت بەستن بە خوای گەورە لە کاتی ئەنجامـدانی هۆکارەکـان ، چـونکە خـوا خـۆی بەدیهێنـەری هۆکارەکانە و هەموو شتێك بە قەدەری خوای پـاك وبێگـەرد دەبێت .

دووەم : ئارامی و ئیسراحەتی دەروونی و ڕازیبوون بەوەی کە دێت بەسەر عەبدا لە قەدەرەکانی خـوای گـەورە ، بۆیـە تووڕە و شپـرز نابێت بە لەدەسـتـچوونـی خۆشویسـتراوێك

یان بە ڕوودانی نەخواستراوێك .

سێیەم : ئازایەتی و دامەزران لە کاتی ڕووبەڕووبوونەوەی تەنگانە و کێشەکان ، وە پێشوازی کردن لە ناڕەحەتییەکانی ژیان بە دڵێکی دامەزراو و دڵنیاییەکی ڕاستگۆیانەوە .

چوارەم : مرۆڤ بە خۆیەوە سەرسام نابێت لە کاتی بەدیهاتنی مەبەستەکەی ، چونکە بەدیهاتنی مەبەستەکەی بە قەدەری خوای گەورە و یارمەتیدان و فەزڵ و چاکەی ئەوەوە بووە .

❁ ❁ ❁

بابەتی ئیحسان و بەروبوومەکانی

پ ٢٧ / کامەیە واتای ئیحسان و چاکەکاری ؟

ئیحسان : ئەوەیە کە تۆ خوا بپەرستیت وەکو ئەوەی کە بیبینیت ، وە ئەگەر تۆ خوا نەبینیت ئەوا ئەو تۆ دەبینێت .

پ ٢٨ / پلەکانی ئیحسان و چاکەکاری کامانەن ؟

پلەکانی ئیحسان و چاکەکاری دوانن ، کە بریتین لە :

پلەی یەکەم : پلەی بینینی دڵە (مَرتبةُ الـــمُشاهدة القلبية) ، ئـەویش ئەوەیـە کـە عەبـد پـەروەردگاری بپەرسـتێت وەکـو ئـەوەی کـە دەیبینێـت ، وە ئەمەشـیان بـەرزترینی هـەردوو پلەکەیە .

پلەی دووەم : پلەی چاودێری کردنە (مَرتبةُ الـــــمُراقبة) ، ئەویش ئەوەیـە کـە عەبـد بزانێـت بەڕاسـتی خـوا دەیبینێـت لەهــەر شوێنێــك بێــت یــان لەهــەر کردەوەیەکـدا بێـت کـە ئەنجامی دەدات .

پ ٢٩ / بەروبوومەكـــانی ئیحـــسان و چـــاكەكاری كامانەن ؟

یەكەم : ترسان لە خوای بـەرز و پایـەدار لـە پـەنهانی و پێشچاویشدا و بە نهێنی و ئاشكرایشدا .

دووەم : نیازپـاكی و نییـەت پـاكی لـە پەرسـتن و عیبـادەت كردن بۆ خوای بـەرز و پایـەدار و بەخشینی هەوڵ و توانا لـە جوان كردنی عیبادەت و تەواو و كامڵ كردنی .

سێیەم : لەگەڵدا بوونی تایبەتی خوا بۆ چاكەكاران .

چوارەم : بردنـەوەی بەهەشـت و بینینـی خـوای بـــەرز و پایـەدار .

بابەتی یەکخوا پەرستی و چاکەکانی

پ ٣٠ / کامەیە واتای یەکخواپەرستی و بەشەکانی کامانەن ؟

یەکخواپەرستی بریتی‌یە لە : یەکتاکردنەوەی خوای بەرز و پایەدار بەوەی کە تایبەتە بەوەوە ، وە بەشەکانیشی سیانن ، کە بریتین لە :

١ ـ یەکتاکردنەوەی خوا لە پەروەردگارێتیدا (توحيد الربوبية) .

٢ ـ یەکتاکردنەوەی خوا لە پەرستراوێتیدا (توحيد الألوهية) .

٣ ـ یەکتاکردنەوەی خوا لە ناو و سیفەتەکاندا (توحيد الأسماء والصفات) .

پ ٣١ / کامەیە واتای یەکتاکردنەوەی خوا لە پەروەردگارێتیدا (توحيد الربوبية) ؟

یەکتاکردنەوەی خوا لە پەروەردگارێتیدا بریتی‌یە لە : یەکتاکردنەوەی خوای بەرز و پایەدار بە کردارەکانی ، وە وتراویشە بریتی‌یە لە : یەکتاکردنەوەی خوای بەرز و پایەدار بە دروستکردن و خاوەندارێتی و بەڕێوەبردن .

پ ٣٢ / ئایا یەکتاکردنەوەی خوا لە پەروەردگارێتیدا بەسە بۆ ڕۆیشتنە ناو ئیسلام ؟

نەخێر یەکتاکردنەوەی خوا لە پەروەردگارێتیدا بەس نییە بۆ ڕۆیشتنە ناو ئیسلام ، چونکە موشریکەکان لە سەردەمی پێغەمبەردا (ﷺ) دانیاندەنا بە پەروەردگارێتی خوا و ئەوەش سوودی پێنەگەیاندن ، وە بەڵگەش لەسەر ئەمە فەرمایشتی خوای گەورەیە : ﴿وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾﴾ [الزخرف] .

واتە : ئەگەر پرسیار بکەیت لە موشریکەکان ئایا کێ ئێوەی دروستکردووە ؟ بەدڵنیایی دەڵێن : خوا ، ئەی کەوایە باشە بۆ جگە لە خوا دەپەرستن و بە ناحەق شەریکی بۆ بڕیار دەدەن ؟!

پ ٣٣ / کامەیە واتای یەکتاکردنەوەی خوا لە پەرستراوێتیدا (توحيد الألوهية) ؟

یەکتاکردنەوەی خوا لە پەرستراوێتیدا بریتییە لە : یەکتاکردنەوەی خوا بە کرداری عەبدەکان .

وە وتراویشە بریتییە لە : یەکتاکردنەوەی خوا بە پەرستن و

عیبادەت ، ئەمەش بریتی‌یە لە واتای (لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ) .

پ ٣٤ / کامەیە گرنگی و بایەخی یەکتاکردنەوەی خوا لە پەرستراوێتیدا ؟

١ ـ یەکتاکردنەوەی خوا لە پەرستراوێتیدا ئامانجی دروستکردنی مرۆڤ و جنۆکەکانە .

٢ ـ یەکتاکردنەوەی خوا لە پەرستراوێتیدا مەبەستی بانگەوازی هەواڵپێدراوان و پێغەمبەرانە .

٣ ـ یەکتاکردنەوەی خوا لە پەرستراوێتیدا حەق و مافی خوایە بەسەر عەبدەکانیەوە .

٤ ـ یەکتاکردنەوەی خوا لە پەرستراوێتیدا بنچینە و بنەمای کردەوەکانە .

پ ٣٥ / کامەیە واتای یەکتاکردنەوەی خوا لە ناو و سیفەتەکاندا (توحيد الأسماء والصفات) ؟

یەکتاکردنەوەی خوا لە ناو و سیفەتەکاندا بریتی‌یە لە : یەکتاکردنەوەی خوای بەرز و پایەدار بەوەی کە پێویستە بۆی لە ناوەکان و سیفەتەکان بە بێ (تحريف) و (تعطيل) و

(تكييف) و (تـــمثيل)[١].

---

[١] بۆ تێگەیشتـن لەم زاراوانــە پێویستە پێناســەیان بكـەین، بۆیـە بـە كـورتی دەڵێم :

ـ (**التحريـف** : هو صَرفُ اللفظ عن معناهُ الظاهر الصحيح إلى معنًى آخر بغـــير دليل) .

واتە : (**تحريف :**) بريتىیە لـە : گـۆڕینی واتـای وشـەكان لـە مانـا ڕواڵەتـە ڕاستەكانیان بۆ واتایەكی تر بە بێ بەڵگە .

ـ (**التعطيل** : هو عدم إثبات الصفات ، أو إثبات بعضها ونَفي الباقـــي) .

(**تعطيل**) بريتىیە لە : نـە سـەلماندنی سیفاتەكانی خـوا ، یـان سـەلماندنی هەندێكیان و نە سەلماندنی باقیىەكەی .

ـ (**التكييف** : هو حكاية كيفية أو صورة ذات الله وصفاته) .

واتە : (**تكییف**) بريتىیە لە : گێڕانەوەی چۆنێتی یان شێوەی خوودی خوا و صیفاتەكانی .

ـ (**التمثيل** : هو إثبات الـــمثل للشيء ، مُشتبهاً لـــهُ من كُلِّ الوجوه) .

واتە : (**تـمثیل**) بريتىیە لە : سەلماندنی نموونە بـۆ شـتێك ، كـە لـە هـەموو ڕوویەكەوە وەك یەك بن .

هەروەها (ئەهلی سوننە و جەماعە) نـاو و سـیفاتەكانی خـوا پـاك و بـە دوور ڕادەگرن لە (**تفویض**)یش ، كە ئەمە پێناسەكەیەتی :

ـ (**التفويض** : هو إثبات مُجرد اللفظ ، وتفويض العلم بِمعناه إلـــى الله وحده) .

واتـە : (**تفـویض**) بريتـىیـە لـە : سـەلماندنی خـوودی وشـەكان بـە تـەنها و گێڕانەوەی زانینی واتاكانیان بۆ لای خوا بە تەنها .   وەرگێڕ

پ ٣٦ / کامەیە ڕێڕەو و ڕێبازی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە یەکتاکردنەوەی خوا لە ناو و سیفەتەکاندا ؟

ڕێڕەو و ڕێبازی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە یەکتاکردنەوەی خوا لە ناو و سیفەتەکاندا بریتییە لە : سەلماندنی ئەوەی کە خوا بۆ خۆیی سەلماندووە لە ناو و سیفەتەکان ، سەلماندنێك بە بێ وێکچواندن و نموونەبۆدانان ، وە ڕەتکردنەوەی ئەوەش کە خوا لە خۆیی ڕەتیکردووەتەوە و پاك و بەدوورڕاگرتنیشی لەوە ، پاك و بەدووڕاگرتنێك بە بێ پەکخستن و نەسەلماندن ، وە بەڵگەش لەسەر ئەمە فەرمایشتی خوای گەورەیە : ﴿لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ ١١﴾ [الشورى] واتە : **هیچ شتێك وەکو خوا نییە و خوایش بیسەر و بینەرە .**

فەرمایشتی : ﴿لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ﴾ (**هیچ شتێك وەکو خوا نییە**) ئەمە ڕەتکردنەوەیە بۆ وێکچواندان و نموونەبۆدانان (رَدٌّ للتشبيه والتمثيل) .

وە فەرمایشتی : ﴿وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ﴾ (وە خوا بیسەر و بینەرە) ئەمەش رەتکردنەوەیە بۆ پەکخستن و نەسەلماندن (رَدٌّ للتعطيل) .

پ ٣٧ / کامەیە گرنگی و بایەخی یەکتاکردنەوەی خوا لە ناو و سیفەتەکاندا ؟

١ ـ زیادبوونی ئیمان بە خوای بەرز و پایەدار .

٢ ـ هەبوونی زانیاری بە ناوەکان و سیفەتەکانی خوا رێگایە بۆ ناسینی خوای بەرز و پایەدار .

٣ ـ بەهێزبوونی کردەوەکانی دڵ لە خۆشویستنی خوای بەرز و پایەدار و لێترسانی و ئومێدپێبوونی .

٤ ـ خۆپاراستن لە وێکچواندان و نموونەبۆدانان یان پەکخستن و نەسەلماندن لە ناوەکانی خوا و سیفەتەکانی ، هەروەکو چۆن ئەمە رویداوە لە (جەهمییەکان) یان (موعتەزیلەکان) یان (ئەشعەریەکان) .

پ ٣٨ / فەزڵ و چاكەكانی یەكخواپەرستی كامانەن ؟

فەزڵ و چاكەكانی یەكخواپەرستی زۆرن ، وە لەوانە :

١ ـ پاراستنی خوێن و ماڵ .

٢ ـ كرانەوەی دەرگای تەنگانە و ناڕەحەتییەكانی دونیا و دوارۆژدا .

٣ ـ سەركەوتن بەسەر دوژمن و جێگیربوون لەسەر زەوی .

٤ ـ ئارامی تێروتەواو لە دونیا و دوارۆژدا .

٥ ـ ژیانێكی خۆشگوزەران لە دونیا و پاداشتێكی گەورەیش لە دوارۆژدا .

٦ ـ سڕینەوەی تاوان و خراپەكان .

٧ ـ ڕزگاربوون لە ئاگری دۆزەخ .

٨ ـ ڕۆیشتنە ناو بەهەشت .

بابەتی هەڵگەڕانەوە

پ ٣٩ / کامەیە واتای هەڵگەڕانەوە ؟ وە کامەیە بەڵگە ؟

هەڵگەڕانەوە بریتییە لە : کوفرکردن لە پاش موسڵمانبوون ، وە بەڵگەش لەسەر ئەمە فەرمایشتی خوای گەورەیە : ﴿وَمَن يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُوْلَـٰٓئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَـٰلُهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ ۖ وَأُوْلَـٰٓئِكَ أَصْحَـٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَـٰلِدُونَ ﴿٢١٧﴾﴾ [البقرة] .

واتە : وە هەرکەسێك لە ئێوە لە دینەکەی هەڵگەڕێتەوە و بە کافری بمرێت ئا ئەوانە کردەوەکانیان هەڵوەشاوەتەوە لە دونیا و دواڕۆژدا ، وە ئەوانە هاوەڵ و خاوەنی دۆزەخن و بە هەمیشەیی تێدا دەمێننەوە .

پ ٤٠ / بەشەکانی هەڵگەڕانەوە کامانەن ؟

هەڵگەڕانەوە پێنج بەشە ، کە بریتین لە :

١ ـ هەڵگەڕانەوە بە وتە .

٢ ـ هەڵگەڕانەوە بە کردار .

٣ ـ هەڵگەڕانەوە بە بیروباوەڕ .

٤ ـ هەڵگەڕانەوە بە شك و گومان .

٥ ـ هەڵگەڕانەوە بە وازلێهێنان .

پ ٤١ / نموونەکانی هەڵگەڕانەوە بە وتە کامانەن ؟

هەڵگەڕانەوە بە وتە بە چەند شتێك دەبێت لەوانە :

١ ـ جوێنـدان بـە خـوای بـەرز و پایـەدار یـان بـە پێغەمبەرەکەی (ﷺ) .

٢ ـ گاڵتـەکردن بـە قورئـانی پـیرۆز یـان بـە فـەرموودەی صەحیح یان بە دروشمە دیارەکانی ئاین .

٣ ـ بانگەشەکردنی زانستی غەیب .

٤ ـ بانگەشەکردنی پێغەمبەرایەتی .

٥ ـ پاڕانەوە و داواکردن لە جگە لە خوا لـەو شـتانەی کـە هیچ کەسێك توانای بەسەردا نی‌یە جگە لە خوا .

پ ٤٢ / نموونەکانی هەڵگەڕانەوە بە کردار کامانەن ؟

هەڵگەڕانەوە بە کردار بە چەند شتێك دەبێت لەوانە :

١ ـ سوجدەبردن بۆ جگە لـە خـوا وەکـو سـوجدەبردن بـۆ بت یان بۆ قەبر و گۆڕەکان .

٢ ـ سەربڕینی ئاژەڵ بۆ جنۆکە بە مەبەستی ئومێد پێبوونیان یان ترسان لێیان ، یان سەربڕین بۆ مردووەکان بە مەبەستی نزیکبوونەوە لێیان .

٣ ـ فڕێدانی قورئانی پیرۆز بۆناو شوێنە پیسەکان .

٤ ـ کردنی سیحر و جادوو و فێربوونی و فێرکردنی .

پ ٤٣ / نموونەکانی هەڵگەڕانەوە بە بیروباوەڕ کامانەن ؟

هەڵگەڕانەوە بە بیروباوەڕ بە چەند شتێك دەبێت لەوانە :

١ ـ باوەڕبوون بەوەی کە خوای بەرز و پایەدار شەریك و هاوەبەشی هەیە .

٢ ـ باوەڕبوون بە نەبوونی زیندووبوونەوە لە پاش مردن یان بە نەبوونی بەهەشت و دۆزەخ .

٣ ـ بەحەڵاڵ زانین و حەڵاڵکردنی ئەوەی کە خوا حەرامی کردووە وەکو بەحەڵاڵ زانین و حەڵاڵکردنی زینا و داوێن پیسی یان عەرەق و خواردنەوە مەستکەرەکان یان بەحەڵاڵ زانینی حوکم و فەرمانڕەوایی کردن بە جگە لەوەی خوا دایبەزاندووە .

٤ ـ نكۆڵی و ئینكاریكردنی پایەكان و فەرزەكانی ئاین وەكو نكۆڵی كردنی نوێژ یان زەكات یان ڕۆژووی رەمەزان یان حەج .

پ ٤٤ / نموونەكانی هەڵگەڕانەوە بە شك و گومان كامانەن ؟

هەڵگەڕانەوە بە شك و گومان بە چەند شتێك دەبێت ، لەوانە :

١ ـ بە شك و گومان بوون لە زیندووبوونەوە لە پاش مردن یان لە هەبوونی بەهەشت و دۆزەخ .

٢ ـ بە شك و گومان بوون لە ئاینی ئیسلام یان لە شیاوێتی ئەم ئاینە بۆ ئەم سەردەمە .

٣ ـ بە شك و گومان بوون لە پێغەمبەرایەتی پێغەمبەر (ﷺ) یان لە ڕاستگۆیی بوونی .

٤ ـ بە شك و گومان بوون لە قورئانی پیرۆز و لەوەی كە قورئان وتە و كەلامی خوای بەرز و پایەدارە .

پ ٤٥ / نموونـــەكانی هەڵگەڕانـــەوە بـــە وازلێهێنـــان كامانەن ؟

هەڵگەڕانەوە بە وازلێهێنان : بە وازهێنان لە نوێـژ دەبێـت بە ئەنقەست ، لەبەر فەرمایشتی پێغەمبەر (ﷺ) : ((إِنَّ بَــيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ))[1].

واتە : بەڕاستی لە نێـوان پیاوێـك و نێـوان شـیرك و كـوفر وازهێنانە لە نوێژ .

❁ ❁ ❁

---

[1] رواه مسلم : (٨٢) .

بابەتی شیرك لە عیبادەت و پەرستندا

پ ٤٦ / کامەیە واتای شیرك ، وە بەشەکانی کامانەن ؟

شیرك بریتی‌یە لە : دانانی شەریك و هاوبەشێك لەگەڵ خوای بەرز و پایەدار لە عیبادەت و پەرستندا ، وە شیرك دوو بەشە :

١ ـ شیرکی گەورە .   ٢ ـ شیرکی بچووك .

پ ٤٧ / شیرکی گەورە کامەیە ؟

شیرکی گەورە بریتی‌یە لە : ئەنجامدانی شتێك لە جۆرەکانی عیبادەت و پەرستن بۆ جگە لە خوا .

پ ٤٨ / چەند نموونەیەك لەسەر شیرکی گەورە باسبکە ؟

شیرکی گەورە نموونەکانی زۆرن ، لەوانە :

دوعا و پاڕانەوە لە جگە لە خوا ، یان خۆنزیك کردنەوە بە سەربڕینی سەربڕاوەکان و شت لەسەرخۆپێویست کراوەکان (الذَّبائِح والنُّذور) بۆ جگە لە خوا لە قەبر و گۆڕەکان و جنۆکە و شەیتانەکان ، یان ئومێدهەبوون بە جگە لە خوا لەو شتانەی کە هیچ کەسێك توانای بەسەردا نی‌یە جگە لە خوا لە بەجێهێنانی پێداویستییەکان و لەسەرلابردنی تەنگانە و ناهەموارییەکان .

پ ٤٩ / شوێنەوار و خراپەکانی شیرکی گەورە کامانەن ؟

شیرکی گەورە گەورەترینی تاوانەکانە و خراپەکانیشی زۆرن ، لەوانە : واتە

١ / شیرکی گەورە خاوەنەکەی لە ئیسلام دەباتە دەرەوە .

٢ / شیرکی گەورە هەموو کردەوەکان هەڵدەوەشێنێتەوە .

٣ / شیرکی گەورە خوای بەرز و پایەدار لێی خۆش نابێت بۆ ئەو کەسەی کە لەسەری دەمرێت .

٤ / شیرکی گەورە ڕێگرە لە ڕۆیشتنە ناو بەهەشت و خاوەنەکەشی بە هەتاهەتایی لە ناو ئاگردا دەهێڵێتەوە ئەگەر لەسەری بمرێت .

پ ٥٠ / هۆکارەکانی کەوتنە ناو شیرکی گەورە کامانەن ؟

هۆکارەکانی کەوتنە ناو شیرکی گەورە زۆرن ، لە گرنگترینیان :

١ / زیادەڕەوی کردن لە پیاوچاکان .

٢ / نەبوونی شارەزایی سەبارەت بە تەوحید و یەکخواپەرستی و واتای (لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ) .

٣ / شوێنکەوتنی هەواوئارەزوو .

٤ / لاسایی کردنەوەی کوێرانە .

پ ٥١ / شیرکی بچووك کامەیە ؟

شیرکی بچووك بریتی‌یە لە : **هەموو ئەو شتانەی کە شەرع ڕێگری لـێ‌کردوون لەوانـەی کـە سەردەکێـشن بـۆ شـیرکی گەورە و وەسیلە و ڕێگان بۆ تێوەگلان و کەوتنـە نـاوی و لـە دەقەکانیشدا ناویان بە شیرك هاتووە .**

پ ٥٢ / جۆرەکانی شیرکی بچووك باسبکە ؟

شیرکی بچووك دوو بەشە :

بەشی یەکەم : شیرکی دیار و ئاشکرا ، ئەمـەش دوو جۆرە :

١ ـ شیرك ئەنجامـدان بـە وتـە ، وەکـو سـوێندخواردن بـە جگە لە خوا و وتەی : (مَا شَاءَ اللّٰهُ وَشِئْتَ / ئەگـەر خـوا و تـۆ ویستان لـێ بێت) .

٢ ـ شیرك ئەنجامدان بە کردار ، وەکو لەدەست و مل کردنی ئەڵقە و دەزوو بە مەبەستی لابردنی بەڵا یان بۆ پاڵپێوەنانی ، وە هەڵواسینی چاوەزار لە ترسی چاو و جگە لەوەش .

بەشی دووەم : شیرکی نادیار و شاراوە ، کە بریتی‌یە لە : ریـــا و پێشچاوی کردن بە عیبادەت و پەرستن .

پ ٥٣ / کامەیە جیاوازی نێوان شیرکی گەورە و شیرکی بچووك ؟

جیاوازی نێوان شیرکی گەورە و شیرکی بچووك لەم شتانەدایە :

١ / شیرکی گەورە خاوەنەکەی لە ئیسلام دەباتە دەرەوە ، وە شیرکی بچووك خاوەنەکەی لە ئیسلام ناباتە دەرەوە بەڵام تەوحید و یەکخواپەرستی کەم دەکاتەوە .

٢ / شیرکی گەورە بنج و بنەوای یەکخواپەرستی رەت دەکاتەوە ، وە شیرکی بچووك تەواوی یەکخواپەرستی پێویست رەت دەکاتەوە .

٣ / شیرکی گەورە هەموو کردەوەکان هەڵدەوەشێنێتەوە ، وە شیرکی بچووك هەموو کردەوەکان هەڵناوەشێنێتەوە بەڵکو ریا و پێشچاوی کردن تەنها ئەو کردەوەیە هەڵدەوەشێنێتەوە کە هاوشان و تێکەڵی بووە .

٤ / شیرکی گەورە خاوەنەکەی بە هەتاهەتایی لە ناو ئاگردا دەهێڵێتەوە ، وە شیرکی بچووك خاوەنەکەی بە هەتاهەتایی لە ناو ئاگردا ناهێڵێتەوە ئەگەر بڕواتە ناوی .

بابەتی دووڕوویی

پ ٥٤ / کامەیە واتای دووڕوویی ، وە بەشەکانی کامانەن ؟

دووڕوویی بریتی‌یە لە : دەربڕینی خێر و چاکە و شاردنەوەی شەڕ و خراپە ، وە دووڕوویی دوو بەشە :

١ ـ دووڕوویی بیروباوەڕی ، وە ناویش دەبرێت بە دووڕوویی گەورە .

٢ ـ دووڕوویی کرداری ، وە ناویش دەبرێت بە دووڕوویی بچووك .

پ ٥٥ / دووڕوویی بیروباوەڕی کامەیە ؟

دووڕوویی بیروباوەڕی بریتی‌یە لە : دەرخستنی ئیسلام و ژێرخستنی (شاردنەوەی) کوفر و بێباوەڕی .

پ ٥٦ / جۆرەکانی دووڕوویی بیروباوەڕی کامانەن ؟

دووڕوویی بیروباوەڕی شەش جۆرە ، کە بریتین لە :

١ ـ بە درۆدانانی پێغەمبەر (ﷺ) .

٢ ـ بە درۆدانانی هەندێك لەوەی کە پێغەمبەر (ﷺ) هێناویەتی .

٣ ـ ڕقلێبوون له پێغەمبەر (ﷺ) .

٤ ـ ڕقلێبـوون لـه هەنـدێك لـەوەی كـه پێغەمبـەر (ﷺ) هێناویەتی .

٥ ـ خۆشـحاڵبوون بـه دابـەزینی دیـن و ئـاینی پێغەمبـەر (ﷺ) .

٦ ـ ناحـەزبوون بـه سـەركەوتنی دیـن و ئـاینی پێغەمبـەر (ﷺ) .

پ ٥٧ / دووڕوویی كرداری كامەیە ؟

دووڕوویــی كــرداری بــریتــیـیــه لــه : كردنــی شــتێك لــه كردەوەكانی دووڕووەكان لەگەڵ مانەوەی ئیمان و بـاوەڕ لـه دڵدا ، وەكو : درۆكردن و خیانەت كردن و تەمبەڵی له نوێژی جەماعەت .

پ ٥٨ / كامەیە جیاوازی نێوان دووڕوویی بیروباوەڕی و دووڕوویی كرداری ؟

جیاوازی نێوان دووڕوویی بیروباوەڕی و دووڕوویی كرداری لەم شتانەدایه :

١ / دووڕوویی بیروبــاوەڕی خاوەنەکـەی لە ئیسلام دەباتە دەرەوە ، بەڵام دووڕوویــی کـرداری خاوەنەکـەی لـە ئیـسلام نــاباتە دەرەوە .

٢ / دووڕوویی بیروباوەڕی بریتـی‌یە لە : هەبوونی جیـاوازی لــە نێــوان شــاردنەوە و ڕاگەیانــدن لــە بیروبــاوەڕدا ، بــەڵام دووڕوویی کرداری بریتـی‌یە لە : هەبوونی جیـاوازی لـە نێـوان شاردنەوە و ڕاگەیاندن لە کردەوەکاندا جگە لە بیروباوەڕ .

٣ / دووڕوویی بیروباوەڕی : لە ئیمانداری‌ەوە دەرناچـێت و لـێی ناوەشێتەوە ، بەڵام دووڕوویی کرداری هەندێك جـار لـە ئیماندارەوە دەردەچێت و لـێی دەوەشێتەوە .

✿ ✿ ✿

بابەتی عیبادەتە شەرعیەکان و بیدعە ڕێگە پێنەدراوەکان

پ ٥٩ / ئایا خوای بەرز و پایەدار بۆ چ شتێك ئێمەی دروستکردووە ؟ وە کامەیە بەڵگە ؟

خوای بەرز و پایەدار ئێمەی دروستکردووە بۆ پەرستنی بە تەنها و بێشەریك ، وە بەڵگەش لەسەر ئەمە فەرمایشتی خوای گەورەیە : ﴿ وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ ﴾ [الذاريات] واتە : من جنۆکە و مرۆڤم دروست نەکردووە تەنها بۆ پەرستنی خۆم نەبێت .

پ ٦٠ / کامەیە واتای عیبادەت ؟

عیبادەت بریتی‌یە لە : ناوێکی کۆکەرەوە بۆ هەموو ئەو وتە و کردارە دیار و نادیارانەی کە خوا خۆشیدەوێن و لێیان ڕازیە .

پ ٦١ / مەرجەکانی قەبوڵکردنی عیبادەت کامانەن ؟

عیبادەت بە دوو مەرج قەبوڵ دەکرێت :

١ ـ نییەت و نیازپاکی بۆ خوای بەرز و پایەدار .

٢ ـ شوێنکەوتن بۆ پێغەمبەر (ﷺ) .

پ ٦٢ / كامەيە واتـاى نييـەت و نيازپـاكى بـۆ خـواى بەرز و پايەدار ؟

نييەت و نيازپاكى بريتى‌يە لـە : پـاك‌وخـاوێن كردنـەوەى عيبادەت لە هـەموو پۆخڵەواتـەكانى : شـيرك و (پێشـچاوى / ريـــا* و (بەرگوێ‌خستن / سومعەت)** .

پ ٦٣ / كامەيە بەڵگـە لەسـەر پێويستبوونى نييـەت و نيازپاكى بۆ خواى بەرز و پايەدار ؟

بەڵگـــە لەســـەر پێويـــستبوونى نييـــەت و نيازپـــاكى فەرمايشتى خـواى گەورەيـە : ﴿وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤۡتُواْ ٱلزَّكَوٰةَۚ وَذَٰلِكَ دِينُ ٱلۡقَيِّمَةِ ٥﴾ [البينـــة] واتــە : بـە هـيچ شـتێك فـەرمانيان پێ‌نـەكراوە تـەنها بەوەنەبێت كە خوا بپەرستن و بە نييەتێكى پاكەوە دينـدارى بۆ خوا بكـەن و ڕاسـاڵ بـن و نوێـژ بكـەن بـە ڕێـك و پێكـى و زەكات بدەن ، ئا ئەوە ئاينى ڕێك و ڕاستە .

---

* الرِّياء : واتە : پێشچاوى كردن بە عيبادەت .

** السُّمعة : واتە : عيبادەت كردن بدرێت بە گوێ‌ى خەڵكدا .

پ ٦٤ / کامەیە واتای شوێنکەوتن بۆ پێغەمبەر (ﷺ) ؟

شوێنکەوتن بۆ پێغەمبەر (ﷺ) بریتی‌یە لە : چاوکردن لە پێغەمبەر (ﷺ) لە عیبادەت کردنی خوای بەرز و پایەدار ، بەوەی کە عیبادەت کردنەکە پێکبێتەوە لەگەڵ سوننەتدا و بەدەربێت لە بیدعە .

پ ٦٥ / کامەیە بەڵگە لەسەر پێویستبوونی شوێنکەوتن بۆ پێغەمبەر (ﷺ) ؟

بەڵگە لەسەر پێویستبوونی شوێنکەوتن بۆ پێغەمبەر (ﷺ) فەرمایشتی خوای گەورەیە : ﴿ قُلۡ إِن كُنتُمۡ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِي يُحۡبِبۡكُمُ ٱللَّهُ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡ ذُنُوبَكُمۡۚ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٣١ ﴾ [آل عمران] .

واتە : ئەی پێغەمبەر پێیان بڵێ : ئەگەر ئێوە خواتان خۆشدەوێت ئەوا شوێنی من بکەون [لە پاداشتی ئەمەشدا] خوا خۆشتانی دەوێت و لە تاوانەکانتان خۆشدەبێت ، خوایش لێبووردە و بە بەزەییە .

پ ٦٦ / کامەیە واتای بیدعە لە ئایندا ؟

بیدعە لە ئایندا بریتیـیە لـە : عیبـادەت کـردن بـۆ خـوای بەرز و پایـەدار بە شتـێـك کـە پێغـەمبەر (ﷺ) و جێـنیشیـنە ژیروهۆشمەندەکانی لەسەری نەبوون .

وە وتراویشە بریتیـیە لە : هەر شتێك کە دیندا داهێنـراوە بە بێ بەڵگە .

پ ٦٧ / کامەیە حوکمی بیدعە لە ئایندا ؟ لەگەڵ بەڵگە .

هـەموو بیدعەیـەك لـە ئاینـدا حەرامـە و گومڕاییـە ، وە بەڵگەش فەرمایشتی پێغەمبەرە (ﷺ) : ((مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيسَ مِنْهُ فَهُــوَ رَدٌّ))[١] واتـە : هەرکەسێك شـتێك لـەم دینەماندا دابهێنێت کە تێیدا نـەبێت ئـەوا ڕەت دەکرێتـەوە و قەبوڵ ناکرێت .

هەروەها فەرمایشتی پێغەمبـەرە (ﷺ) : ((وَكُــلَّ بِدْعَــةٍ ضَلاَلَةٌ))[٢] واتە : وە هەموو بیدعەیەکیش گومڕاییە .

(١) رواه البخاري : (٢٦٩٧) ، ومسلم : (١٧٨١) .
(٢) رواه مسلم : (٨٦٧) .

پ ٦٨ / بەشەکانی بیدعە لە ئایندا کامانەن ؟

بیدعە لە ئایندا دوو جۆرە :

جۆری یەکەم : بیدعە لە بیروباوەڕدا (بدعة قوليَّة اعتقاديَّة) : وەکو بیروباوەڕ و بۆچوونەکانی (جەهمییە) و (موعتەزیلە) و (ڕافیزە) و سەرجەم گروپە سەرلێشێواوەکان و بیروڕاکانیان .

جۆری دووەم : بیدعە لە عیبادەت و پەرستنەکاندا : وەکو عیبادەت کردن بۆ خوا بە عیبادەتێك کە شەرعییەتی پێنەداوە ، ئەویش چەند بەشێکە :

بەشی یەکەم : داهێنانی عیبادەت و پەرستن لە ئەصڵ و بنەڕەتدا [داهێنانی پەرستنێك کە ئەو پەرستنە ئەصڵ و بنەڕەتی نەبێت لە ئایندا] ، وەکو طەواف کردن بە دەوری قەبر و گۆڕەکاندا یان جەژنەکانی لەدایکبوون و ئاهەنگی مەولود و جگە لەوانەش .

بەشی دووەم : داهێنان لە شێواز و چۆنێتی بەجێهێنانی عیبادەتێکی ڕێگەپێدارو لە شەرعدا ، وەکو خوێندنی زیکرە شەرعیەکان بە کۆمەڵ و جەماعەت .

بەشی سێیەم : داهێنان لە تایبەت کردنی کاتێك بۆ

عیبــادەتێکی ڕێگەپێــدارو لــە شــەرعدا کــە شــەرع تایبــەتی نەکردووە بەو کاتــەوە ، وەکـو تایبـەت کردنـی ڕۆژی نیـوەی مانگی شەعبان بۆ بەڕۆژووبوون و شەوەکەشـی بـۆ شـەونوێژ کردن تێیدا .

پ ٦٩ / چەند نموونەیەك لەسەر بیدعە لە ئایندا باسبکە ؟

بیدعەکان لە ئایندا زۆرن ، لە دیارترینیان ئەمانەن :

١ ـ ئاهەنگی یادی لەدایکبوونی پێغەمبەر (ﷺ) .

٢ ـ ئاهەنگی یادی شەوی (الإسراء والــمعراج) .

٣ ـ بینــاکردنی ژوور و کــەپر و گومــەزی لەســەر قــەبر و گۆڕەکان و کردنیان بە مزگەوت و شوێنی پەرستن .

پ ٧٠ / هۆکارەکانی تێوەگلان بە بیدعەکان کامانەن ؟

تێوەگلان بە بیدعەکان چەندین هۆکاری هەیە ، لەوانە :

١ / نەزانینی حوکمە شەرعیەکان .

٢ / شوێنکەوتنی هەوا و ئارەزووەکان .

٣ / لاساییکردنەوەی کوێرانە .

٤ / خۆشوبهاندن بە کافر و بێباوەڕان .

بابەتی دەستنوێژ و خۆشۆردن

پ ٧١ / کامەیە واتای دەستنوێژ ؟

دەستنوێژ بریتی‌یە لە : شۆردن و دەستهێنان بەسەر چەند ئەندامێکی تایبەتدا .

پ ٧٢ / مەرجەکانی دەستنوێژ کامانەن ؟

مەرجەکانی دەستنوێژ دە مەرجن ، کە ئەمانەن :

١ ـ موسڵمان بوون .

٢ ـ عاقڵ بوون .

٣ ـ تەمیزکردن و تێگەیشتن و جیاکردنەوەی شتەکان لە یەکتر .

٤ ـ هەبوونی نییەت .

٥ ـ لەگەڵدابوونی حوکمەکەی بەوەی کە نیازی پچڕاندنی نەبێت تاوەکو پاك وخاوێنیەکەی تەواو بێت .

٦ ـ نەمان و کۆتایی هاتن و لێبوونەوە لە ئەوەی کە دەستنوێژ دەخوازێت .

٧ ـ خۆ پاك وخاوێنکردنەوە بە ئاو یان بە بەرد لە پێش دەستنوێژگرتن ، ئەمە لە پاش میز یان پیسی کردن .

٨ ـ پاك وخاوێنی و حەڵاڵێتی ئەو ئاوەی کە دەستنوێژی پێدەگیرێت .

٩ ـ لابردنی ئەوەی کە دەبێتە ڕێگر لە گەیشتنی ئاوی دەستنوێژگرتن بە پێست .

١٠ ـ ڕۆیشتنە ناو کاتی نوێژەوە بۆ ئەو کەسەی کە هەمیشە بێدەستنوێژە .

پ ٧٣ / فەرزەکانی دەستنوێژ (فُروض الوُضوء) **کامانەن ؟**

فەرزەکانی دەستنوێژ شەشن ، کە ئەمانەن :

١ ـ شۆردنی روومەت و روخسار ، وە ئاوڕادانە ناو دەم و لووتیش بەشێکن لێی .

٢ ـ شۆردنی هەردوو دەست لەگەڵ هەردوو ئانیشك (قوڕنێسك) .

٣ ـ دەست هێنان بە هەموو سەردا ، وە هەردوو گوێیش بەشێکن لە سەر .

٤ ـ شۆردنی هەردوو پێ لەگەڵ هەردوو قولەپێ (قاپەڕەقەی پێ) .

٥ ـ ریزبەندی (الترتيب) ، واتاکەشی ئەوەیە کە ریزبەندی

هەبێت لە نێوان ئەندامەكانی دەستنوێژدا بەوەی كە سەرەتا ڕوومەت و ڕوخساری بشۆرێت ، ئەنجا هەردوو دەستی ، ئەنجا دەست بهێنێت بە سەردا ، ئەنجا هەردوو پێی بشۆرێت بەو شێوازەی كە خوای بەرز و پایەدار فەرمانی پێكردووە لە كتێبە ئازیزەكەیدا .

٦ ـ پێكەوەبوون و بەدوای یەكتردا بوون (الْـمُوَالاَةَ) ، واتاكەشی ئەوەیە كە شۆردنی ئەندامەكانی دەستنوێژ یەك بە دوای یەك و لەگەڵ یەكتر بن بە پێی توانا .

پ ٧٤ / هەڵوەشێنەرەوەكانی دەستنوێژ كامانەن ؟

هەڵوەشێنەرەوەكانی دەستنوێژ چوارن :

١ ـ ئەوەی كە لە هەردوو ڕێگای (پێش و پاشەوە) دێتە دەرەوە لە : میز یان مەذی یان پیسی یان با (دەنگ یان بۆن) .

٢ ـ نەمانی هەست و هۆش بە شێتبوون یان بورانەوە یان خەولێكەوتن جگە لە خەوێكی سووك نەبێت .

٣ ـ خواردنی گۆشتی وشتر .

٤ ـ دەست بەركەوتنی عەورەت بە بێ هەبوونی بەربەست .

پ ٧٥ / كامەیە بەڵگە لەسەر پێویست (واجب) بوونی دەستنوێژگرتن لە كاتی ڕوودانی یەكێك لە هەڵوەشێنەرەوەكانی ؟

بەڵگە لەسەر پێویست (واجب) بوونی دەستنوێژگرتن فەرمایشتی خوای گەورەیە : ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمۡتُمۡ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغۡسِلُواْ وُجُوهَكُمۡ وَأَيۡدِيَكُمۡ إِلَى ٱلۡمَرَافِقِ وَٱمۡسَحُواْ بِرُءُوسِكُمۡ وَأَرۡجُلَكُمۡ إِلَى ٱلۡكَعۡبَيۡنِۚ ٦﴾ [المائدة] .

واتە : ئەی ئەو كەسانەی كە باوەڕتان هێناوە ئەگەر هەستان بۆ نوێژكردن ئەوا ڕوومەتتان و دەستتان تاوەكو ئانیشكەكانتان بشۆن و دەست بێنن بە سەرتاندا و پێكانتانیش تاوەكو هەردوو قولەپێتان بشۆن .

پ ٧٦ / كامەیە واتای خۆشۆردن (غوسل كردن) ؟

خۆشۆردن (غوسل كردن) بریتییە لە : بەكارهێنانی ئاو بۆ شۆردنی هەموو لەش بە شێوازێكی تایبەت .

پ ٧٧ / ئەو شتانەی کە خۆشۆردن پێویست دەکەن کامانەن ؟

ئەو شتانەی کە خۆشۆردن پێویست دەکەن سیانن :

١ ـ هاتنەدەرەوەی (مەنی) بە فڕێدانە دەرەوە و چێژبینین .

٢ ـ جووتبوون ئەگەر چی ئاویش دانەبەزێت .

٣ ـ هاتنەدەرەوەی خوێنی بێنوێژی یان زەیسانی .

پ ٧٨ / کامەیە بەڵگە لەسەر پێویست (واجب) بوونی خۆشۆردن لە کاتی ڕوودانی یەکێك لەو شتانەی کە خۆشۆردن پێویست دەکەن ؟

بەڵگە لەسەر پێویست (واجب) بوونی خۆشۆردن فەرمایشتی خوای گەورەیە : ﴿وَإِن كُنتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا ۚ ﴿٦﴾﴾ [المائدة] .

واتە : وە ئەگەر ئێوە لەشگران بوون ئەوا خۆتان بشۆن .

پ ٧٩ / کامەیـە جـوانی و چـاکەکانی دەسـتنوێژگرتن یان خۆشۆردن ؟

جوانی و چـاکەکانی دەسـتنوێژگرتن و خۆشـۆردن زۆرن ، لە گرنگترینیان ئەمانەن :

١ ـ بەڕاستی ئیسلام ئاینێکی گەورەیە و بانگەشە دەکـات بۆ پاك‌وخاوێنی هەستپێکراو و مەعنەویش .

٢ ـ سڕینەوەی ئەو تاوان و خراپانەی کە لـە ئەندامـەکانی دەستنوێژ دەوەشێنەوە .

٣ ـ پارێزگـاری کـردن لـە تەندروسـتی لـەش و سـەلامەت بوونی و چالاك بوونی .

٤ ـ خۆئامادە کـردن بـۆ وتووێـژکردن لەگـەڵ خـوا لـە نـاو نوێژدا لەسەر باشترین حاڵەت .

❁ ❁ ❁

بابەتی نوێژ

پ ٨٠ / کامەیە واتای نوێژ ؟

نوێژ بریتی‌یە لە : عیبادەتێکی پێکهاتوو لە چەندین وتە و کردار کە بە تەکبیرەی ئیحرام دەست پێ‌دەکات و بە سەلامدانەوە کۆتایی پێ‌دێت .

پ ٨١ / ئەو نوێژانەی کە فەرز و پێویستن لەسەر هەموو موسڵمانێکی پیاو و ئافرەت کامانەن ؟

نوێژە فەرزەکان پێنج نوێژن لە شەو و ڕۆژێکدا ، کە ئەمانەن :

١ ـ نوێژی بەیانی (دوو رکعاتە) .

٢ ـ نوێژی نیوەڕۆ (چوار رکعاتە) .

٣ ـ نوێژی عەسر (چوار رکعاتە) .

٤ ـ نوێژی مەغریب (سێ رکعاتە) .

٥ ـ نوێژی عیشا (چوار رکعاتە) .

پ ٨٢ / کامەیە بەڵگە لەسەر پێویست (واجب) بوونی پێنج نوێژەکە ؟

بەڵگە لەسەر پێویست (واجب) بوونی پێنج نوێژەکە

فەرمایشتی خوای بەرز و پایـەدارە : ﴿حَٰفِظُواْ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ وَٱلصَّلَوٰةِ ٱلۡوُسۡطَىٰ وَقُومُواْ لِلَّهِ قَٰنِتِينَ ٢٣٨﴾ [البقرة] .

واتە : پارێزگاری بکەن لەسەر نوێژە فەرزەکان و باشترین نوێژ و لە ناو نوێژەکانـدا ڕاوەسـتن بـۆ خـوا بـە گوێڕایـەڵی و ملکەچی و داساکانەوە .

پ ٨٣ / کامەیە حوکمی وازهێنان لـە نوێـژ ؟ وە کامەیـە بەڵگە ؟

وازهێنان لە نوێژ کوفرێکی بەدەرکەرە لە ئیسلام* .

وە بەڵگـەش فەرمایـشتی پێغەمبـەرە (ﷺ) : ((إِنَّ بَـيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ))(١) .

واتە : بەڕاستی لە نێـوان پیاوێـك و نێـوان شـیرك و کـوفر وازهێنانە لە نوێژ .

---

* واتە : هەرکەسێك وازبێنێت لە نوێژکردن ئەوا کوفری کردووە و بەم کوفر کردنەش لـە ئیسلام دەچێتە دەرەوە و ئەو کەسە موسڵمان نییە .

(١) رواه مسلم : (٨٢) .

پ ٨٤ / مەرجەكانی نوێژ كامانەن ؟

مەرجەكانی نوێژ نۆ مەرجن :

١ ـ موسڵمان بوون .

٢ ـ عاقڵ بوون .

٣ ـ تەمیزكردن و تێگەیشتن و جیاكردنەوەی شتەكان لە یەكتر .

٤ ـ لابردنی بێنوێژی .

٥ ـ لابردنی پیسی .

٦ ـ داپۆشینی عەورەت .

٧ ـ ڕۆیشتنە ناو كاتەوە .

٨ ـ رووكردنە قیبلە .

٩ ـ هەبوونی نییەت .

پ ٨٥ / پایەكانی نوێژ (أركان الصلاة) **كامانەن ؟**

پایەكانی نوێژ چواردەن :

١ ـ بە پێوە وەستان لەگەڵ هەبوونی توانادا .

٢ ـ تەكبیرەی ئیحرام [(اللّٰه أكبر)ی دابەستنی نوێژ] .

٣ ـ خوێندنی سورەتی فاتیحە .

٤ ـ کڕنوش بردن (الركوع) .

٥ ـ ڕاستبوونەوەی پاش کڕنوش بردن .

٦ ـ سوجدەبردن لەسەر هەر حەوت ئەندامەکە .

٧ ـ ڕاستبوونەوە لە سوجدەبردن .

٨ ـ دانیشتنی نێوان هەردوو سوجدەکە .

٩ ـ ئارامبوون و لەجووڵەکەوتن لە هەموو پایەکاندا .

١٠ ـ ریزبەندی (الترتیب) لە نێوان هەموو پایەکاندا .

١١ ـ وە شایەتومانی (تەحیاتی) کۆتایی .

١٢ ـ دانیشتن بۆ شایەتومانی (تەحیاتی) کۆتایی .

١٣ ـ سەڵاواتدان لەسەر پێغەمبەر (ﷺ) .

١٤ ـ هەردوو سەلامدانەوەکە .

پ ٨٦ / کامەیە سورەتی فاتیحە ؟

سورەتی فاتیحە : گەورەترین سورەتە لە نێو قورئان ، وە فێربوونی پێویستە چونکە بە بێ خوێندنی نوێژ دروست نییە ، وە بە کۆڕای زانایان ژمارەی ئایەتەکانی حەوت ئایەتە ، وە (بِسْمِ اللهِ) وتن بەشێك نییە لەم سورەتە لەسەر وتەی ڕاستی زانایان ، ئەویش بریتییە لە فەرمایشتی خوای

بــەرز و پایــەدار : ﴿ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ۝١ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ۝٢ مَٰلِكِ يَوْمِ ٱلدِّينِ ۝٣ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۝٤ ٱهْدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلْمُسْتَقِيمَ ۝٥ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ ٱلْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ۝٧﴾ [الفاتــحة] .

پ ٨٧ / فەرزەکانی نوێژ (واجبات الصلاة) **کامانەن ؟**

فەرزەکانی نوێژ هەشتن :

١ ـ هەموو (الله أكبر)**ەکان جگە لە تەکبیرەی ئیحرام .**

٢ ـ وتەی (سُبْحَانَ رَبِّــيَ الْعَظِيم) **لە کڕنوشدا .**

٣ ـ وتەی (سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَه) **بۆ ئیمام و تاك .**

٤ ـ وتەی (رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْد) **بۆ هەمووان .**

٥ ـ وتەی (سُبْحَانَ رَبِّــيَ الأَعْلَى) **لە سوجدەدا .**

٦ ـ وتەی (رَبِّ اغْفِرْ لِــي) **لە نێوان هەردوو سوجدەکەدا .**

٧ ـ شایەتومانی (تەحیاتی) یەکەم .

٨ ـ دانیشتن بۆ شایەتومانی (تەحیاتی) یەکەم .

پ ٨٨ / کامەیە شایەتومانی (تەحیاتی) یەکەم ؟

شایەتومانی یەکەم ئەوەیە کە نوێژخوێن بڵێت : (التَّحِيَّاتُ لِلَّه ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّه وَبَرَكَاتُهُ ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّه الصَّالِحِينَ ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ) .

پ ٨٩ / لە چی کاتێکدا شایەتومانی یەکەم دەوترێت ؟

شایەتومانی یەکەم لە کاتێکدا دەوترێت کە نوێژخوێن لە پاش بەرزبوونەوە لە سوجدەی دووەم دادەنیشێت لە رکعاتی دووەم لە نوێژی نیوەڕۆ و عەسر و مەغریب و عیشا .

پ ٩٠ / کامەیە شایەتومانی (تەحیاتی) کۆتایی ؟

شایەتومانی کۆتایی ئەوەیە کە نوێژخوێن بڵێت :
(التَّحِيَّاتُ لِلَّه ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّه وَبَرَكَاتُهُ ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّه الصَّالِحِينَ ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّد وَعَلَى آلِ مُحَمَّد ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّد وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ) .

پ ٩١ / لە چی کاتێکدا شایەتومانی کۆتایی دەوترێت ؟

شایەتومانی کۆتایی لە کاتێکدا دەوترێت کە نوێژخوێن لە پاش بەرزبوونەوە لە سوجدەی دووەم دادەنیشێت لە رکعاتی کۆتایی .

پ ٩٢ / سوننەتەکانی نوێژ کامانەن ؟

سوننەتەکانی نوێژ زۆرن ، لەوانە :

١ ـ زیکر و دوعای سەرەتای دەستپێکردنی نوێژ .

٢ ـ دەستی ڕاست بخرێتە سەر دەستی چەپ لە کاتی وەستاندا .

٣ ـ بەرزکردنەوەی هەردوو دەست تا ئاستی هەردوو شان یان هەردوو گوێ لە کاتی (الله أكبر)ی یەکەمدا ، وە لە کاتی کڕنوش بردن و بەرزبوونەوەش لێی ، وە لە کاتی هەستانەوەش لە شایەتومانی (تەحیاتی) یەکەمدا بۆ ڕکعاتی سێیەم .

٤ ـ زیاتر لە یەك جار وتنی تەسبیحاتی کڕنوش و سوجدە بردن .

٥ ـ زیاتر له یەك جار پاڕانـەوه بـه داوای لێخۆشـبوون لـه نێوان هەردوو سوجدەكەدا .

٦ ـ ڕاگرتنی سەر له ئاست پشتدا له كڕنوشدا .

٧ ـ دوورخستنەوەی هەردوو بازوو لـه هـەردوو لاكەلەكـه ، وه دوورخستـنـــەوەی ســك له هەردوو ڕان له سوجدەدا .

٨ ـ بـەرزكــردنەوەی هـەردوو قـۆڵ لـه زەوی لـه كاتـــی سوجدەدا .

٩ ـ دانیشتنی نوێژگەر لەسەر پێی چەپی ، وه چەقاندنی پێی ڕاستی به زەویدا لـه شـایەتومانی (تـەحیاتی) یەكـەم و له نێوان هەردوو سوجدەكه و لـه شـایەتومانی كۆتـاییش لـه نوێژه دوو ركعاتیەكاندا ، وه ئەمەش ناودەبرێت به (ڕاخستن / الإفتراش) .

١٠ ـ تـەوەروك لـه شـایەتومانی (تـەحیاتی) كۆتاییـدا لـه نوێژه سێ و چوار ركعاتیەكاندا : كـه بـریتـیـیـه لـه دانیـشتن لەسەر سمتی ، وه پـێی چـەپی بخاتـه ژێـر پـێی ڕاسـتی و پێی ڕاستیشی به زەویدا بچەقێنێت .

١١ ـ دوعاكردن و پاڕانەوه له تەحیاتی كۆتاییدا .

١٢ ـ دەربڕینی قورئان خوێندن لە نوێژی بەیانی و نوێـژی جومعە و نوێژی هەردوو جەژن و نوێژە بارانـەدا ، وە لـە دوو رکعاتی یەکەمی هەردوو نوێژی مەغریب و عیشایشدا .

١٣ ـ بە کپ خوێنـدن و دەرنـەبڕینی قورئـان خوێنـدن لـە نوێژی نیوەڕۆ و عەسر و لە رکعاتـی سێیەمی مـەغریب و دوو رکعاتی کۆتایی عیشایشدا .

١٤ ـ خوێندنی قورئان زیاتر لە سورەتی فاتیحە .

پ ٩٣ / جیاوازی چی‌یە لە نێوان پایەکان و فەرزەکان و سوننەتەکانی نوێژ ؟

پایە : بە وازلێهێنـانی بـە ئەنقەسـت یـان بـە سـەهو نوێـژ بـەتاڵ دەبێتـەوە ، وە فـەرز (واجـب) : بـە وازلێهێنـانی بـە ئەنقەست نوێژ بەتاڵ دەبێتەوە بەڵام وازلێهێنـانی بـە سـەهو ئـەوا جـێی پڕدەبێتـەوە بـە دوو سـوجدەکەی سـەهو ، وە سـوننەت : کـردن و ئەنجامـدانی خۆشویـستراوە و هـیچ شتێکیش نی‌یە لەسەر نوێژخوێن بە وازلێهێنانی .

پ ٩٤ / هەڵوەشێنەرەوەکانی نوێژ کامانەن ؟

هەڵوەشێنەرەوەکانی نوێژ هەشتن :

١ ـ قسەکردن بە ئەنقەست ئەگەر بە بێ نەزانین و لەبیرچوون روویدا .

٢ ـ پێکەنین .

٣ ـ خواردن یان خواردنەوە .

٤ ـ دەرکەوتنی عەورەت .

٥ ـ لادان و وەرچەرخانی زۆر لە رووی قیبلەدا .

٦ ـ دەست هێنان و بردنی زۆری یەك بەدوای یەك لە ناو نوێژدا .

٧ ـ دەستنوێژ شکان .

٨ ـ وازهێنان لە پاییەك لە پایەکانی نوێژ ، وەکو وازهێنان لە ئارامبوون و لەجووڵەکەوتن (الطُمأنينة) ، یان وازهێنان لە سوجدەبردن لەسەر حەوت ئەندامەکە .

وە شتانێکی حەرامیش هەن کە دروست نی‌یە لە ناو نوێژدا ئەنجام بدرێن : وەکو چاو بەرز کردنەوە بەرەو ئاسمان ، وە پێشکەوتنی ئەو کەسەی کە لە پشت ئیمامەوە

نوێژ دەکات بۆ ئیمامەکەی ، وە هەبوونی بۆنێکی بێـزراو کـە ئەزێتی نوێژخوێنەکان بدات ، وە خوێندنەوە تەنها بە دڵ بـە بێ جوڵاندنەوەی زمان .

پ ٩٥ / کامەیە جوانی و چاکەکانی نوێژکردن ؟

جـوانی و چـاکەکانی نوێـژکردن زۆرن ، لـە گرنگترینیـان ئەمانەن :

١ ـ نوێژکردن دڵ و دەروون ئارام دەکـات و سـنگ فـراوان دەکات و وتووێژکردنیشە لەگەڵ خوای گەورەدا .

٢ ـ نوێژکردن تاوان و خراپەکان دەسڕێتەوە .

٣ ـ نوێژکردن ڕێگری لە موسڵمان دەکات لە خراپەکاری و تاوان کردن .

٤ ـ نوێـژکردن موسـڵمان دەپارێزێـت لـە خراپـە و بـەڵا و موسـیبەتەکان ، وە کەسـی نوێـژخوێن دەکەوێتـە ئەسـتۆ و پاراستنی خواوە .

❁ ❁ ❁

بابەتی زەکات

پ ٩٦ / کامەیە واتای زەکات ؟

زەکات بریتی‌یە لە : حەق و مافێکی پێویست ، لەماڵێکی تایبەتدا ، بۆ کۆمەڵانێکی تایبەت ، لە کاتێکی تایبەتدا .

پ ٩٧ / کامەیە بەڵگە لەسەر پێویست (واجب) بوونی زەکاتدان ؟

بەڵگە لەسەر پێویست (واجب) بوونی زەکاتدان فەرمایشتی خوای گەورەیە : ﴿وَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ ٤٣﴾ [البقرة] .

واتە : وە نوێژەکان بە ڕێکوپێکی ئەنجامبدەن و زەکاتیش بدەن .

پ ٩٨ / ئەو ماڵانەی کە زەکاتدانیان تێدا پێویستە (واجبە) کامانەن ؟

ئەو ماڵانەی کە زەکاتدانیان تێدا پێویستە پێنجن :

١ ـ وڵاخ و ئاژەڵ : کە بریتی‌یە لە وشتر و مانگا و مەڕ و بزن .

٢ ـ ئـەوەی کـە لـە زەوی دێتـە دەرەوە لـە دانەوێڵـە و بەروبووم بە تەنها .

٣ ـ هەردوو دراوەکە : کە بریتین لە زێڕ و زیـو ، هـەروەها ئــەوەیش کــە جــێی ئــەم دووانــە دەگرێتــەوە لــە دراوە کاغەزیەکان .

٤ ـ ماڵی بازرگانی (ئەوەی کە نمایش دەکرێت بـۆ کـڕین و فرۆشتن) .

٥ ـ کانزاکان و ماڵی ژێرزەوی (ژێرخاکی) .

پ ٩٩ / مەرجەکانی پێویست (واجب) بوونی زەکاتدان کامانەن ؟

مەرجەکانی پێویست (واجب) بوونی زەکاتدان چوارن :

١ ـ موسڵمان بوون .

٢ ـ ئازاد بوون (الــحُرِّيَّة) .

٣ ـ خاوەنـدارێتی ئەنـدازەی دیـاریکراو لـە مـاڵ و سـامان خاوەندارێتییەکی تەواو و جێگیر .

٤ ـ تێپەڕبوونی ساڵ بەسەر ماڵەکەدا[١] .

پ ١٠٠ / ئەوانەی کە زەکاتیان پێ دەشێت کێن ؟

ئەوانەی کە زەکاتیان پێ دەشێت : ئەوانەن کە شایستەی وەرگرتنی زەکاتن ، ئەوانیش ئەو هەشت چینەن کە خوای بەرز و پایەدار کورتیهەڵهێناون لەم فەرمایشتەیدا :

﴿إِنَّمَا ٱلصَّدَقَٰتُ لِلۡفُقَرَآءِ وَٱلۡمَسَٰكِينِ وَٱلۡعَٰمِلِينَ عَلَيۡهَا وَٱلۡمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمۡ وَفِي ٱلرِّقَابِ وَٱلۡغَٰرِمِينَ وَفِي سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱبۡنِ ٱلسَّبِيلِۖ فَرِيضَةٗ مِّنَ ٱللَّهِۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٞ ٦٠﴾ [التوبة] .

واتە : بەڕاستی زەکاتەکان تەنها بۆ نەدارەکان و هەژارەکان و کارمەندانی سەرپەرشتکاری و دڵ ڕاگیراوەکان و کۆیلەکان و ژێرقەرزکەوتووەکان و لە پێناوی خوا و ڕێبوارەکانە ، ئەمەیش لە لایەن خواوە بڕاوەتەوە و خوایش زانا و دانایە .

---

[١] ئەم مەرجە تایبەتە بە (وڵاخ و ئاژەڵ) و (هەردوو دراوەکە) و (ماڵی بازرگانی) ، بەڵام (ئەوەی لە زەوی دێتە دەرەوە لە دانەوێڵە و بەروبووم) ئەوا زەکاتەکەی پێویست دەبێت لە کاتی دروێنەکردنی ، وە (کانزاکان و ماڵی ژێرزەوی)یش زەکاتی تێدا پێویست دەبێت لە کاتی هەبوونی و دەرهێنانی و دەستکەوتنی ، وە (بەری وڵاخ و ئاژەڵ) و (قازانجی بازرگانی)ش ساڵانەکەیان بە پێی ساڵانەی سەر و سەرمایەکانیانە .

پ ١٠١ / کامەیە جوانی و چاکەکانی زەکاتدان ؟

جوانی و چاکەکانی زەکاتدان زۆرن ، لەوانە :

١ ـ بەدیهێنانی بنەمای هەماهەنگی و هاوکاری و خۆشەویستی لە نێوان دەوڵەمەندەکان و فەقیر و هەژارەکان لە موسڵمانان .

٢ ـ پاك وخاوێن بوونەوەی دڵ و دەروون و دوورخستنەوەی لە ڕەوشتی پیسکەیی و ڕەزیلی .

٣ ـ ڕاکێشانی فەڕ و بەرەکەت و زیادبوونی ماڵ و جێگرتنەوەی ئەوەی کە دەبەخشرێت لە لایەن خوای بەرز و پایەدارەوە .

بابەتی ڕۆژوو

پ ١٠٢ / کامەیە واتای ڕۆژوو ؟

ڕۆژوو بریتی‌یە لە : خۆگرتنەوە لە خواردن و خواردنەوە و و تێکڕای ئەو شتانەی کە ڕۆژوو دەشکێنن لەگەڵ هەبوونی نییەت و مەبەستی بەڕۆژوو بوون لە دەرکەوتنی فەجری ڕاستگۆوە تاوەکو خۆرئاوابوون .

پ ١٠٣ / کامەیە بەڵگە لەسەر پێویست (واجب) بوونی ڕۆژووگرتن ؟

بەڵگە لەسەر پێویست (واجب) بوونی ڕۆژووگرتن فەرمایشتی خوای گەورەیە : ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُتِبَ عَلَيۡكُمُ ٱلصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ١٨٣ ﴾ [البقرة] .

واتە : ئەی ئەو کەسانەی کە ئیمان و باوەڕتان هێناوە ڕۆژووتان لەسەر پێویستکراوە هەروەکو چۆن لەسەر ئەوانەی پێش ئێوە پێویستکراوە بەڵکو لەخوابترسن و خۆپارێزی بکەن .

پ ١٠٤ / مەرجەکانی پێویست (واجب) بوونی ڕۆژووگرتن کامانەن ؟

مەرجەکانی پێویست (واجب) بوونی ڕۆژووگرتن شەشن :

١ ـ موسڵمان بوون .   ٢ ـ باڵغ بوون .

٣ ـ عاقڵ بوون .   ٤ ـ لەش ساغی .

٥ ـ نیشتەجێ بوون .

٦ ـ بەدەربوون لە سوڕی مانگانە و زەیسانی .

پ ١٠٥ / ئەو عوزر و بیانووانە کامانەن کە ڕۆژووشکاندن حەڵاڵ دەکەن لە ڕۆژی ڕەمەزاندا ؟

ئەو عوزر و بیانووانەی کە ڕۆژووشکاندن حەڵاڵ دەکەن لە ڕەمەزاندا چوارن :

١ ـ نەخۆشییەك یان تەمەن گەورەییەك کە بەڕۆژووبوون لەگەڵیاندا ناڕەحەت بێت .

٢ ـ سەفەر کردن .   ٣ ـ سوڕی مانگانە و زەیسانی .

٤ ـ دووگیان بوون ، لەگەڵ هەبوونی ناڕەحەتی لەسەر ئافرەتە دووگیانەکە یان کۆرپەڵەکەی .

٥ ـ شیردان ، لەگەڵ هەبوونی ناڕەحەتی لەسەر ئافرەتە شیردەرەکە یان کۆرپەڵەکەی .

پ ١٠٦ / هەڵوەشێنەرەوەکانی ڕۆژوو کامانەن ؟

هەڵوەشێنەرەوەکانی ڕۆژوو حەوتن ، کە ئەمانەن :

١ ـ جووتبوون .

٢ ـ دابەزینی مەنی .

٣ ـ خواردن یان خواردنەوە .

٤ ـ ئەوەی کە بە واتای خواردن یان خواردنەوە بێت وەکو دەرزی خۆراك پێبەخش (الإِبَر الـــمغذية) .

٥ ـ دەرهێنانی خوێن بە کەڵەشاخ کردن .

٦ ـ خۆڕشاندنەوەی بە ئەنقەست کە بریتی‌یە لە دەرهێنانی ئەوەی کە لە مەعیدەدایە لە خواردن و خواردنەوە .

٧ ـ هاتنەدەرەوەی سوڕی مانگانە و کەوتنە زەیسانی .

پ ١٠٧ / مەرجەکانی ئەوەی کە ئەم هەڵوەشێنەرەوانەی وا ڕۆژوو هەڵدەوەشێننەوە کامانەن ؟

هەڵوەشێنەرەوەکانی ڕۆژوو ڕۆژووی ڕۆژووان ناشکێنن ئیللا بە سێ مەرج نەبێت :

١ ـ دەبێت ئەو کەسە زانابێت بە حوکمەکەی و زاناش بێت بە کاتەکەی .

٢ ـ دەبێت بیری لەسەرخۆی بێت و لەبیری نەچووبێت .

٣ ـ دەبێت سەرپشك بێت و ناچار نەکرابێت .

پ ١٠٨ / کامەیە جوانی و چاکەکانی ڕۆژووگرتن ؟

جوانی و چاکەکانی ڕۆژووگرتن زۆرن ، لەوانە :

١ ـ ڕاهێنانی دڵ و دەروون لەسەر رەوشتە پیرۆزەکان ، وەکو صەبر و خۆڕاگری و پشوودرێژی .

٢ ـ وەبیرهێنانەوەی نیعمەتەکانی خوا بەسەر عەبدەوە لە خواردن و خواردنەوە .

٣ ـ وەبیرهێنانەوەی پێویستی فەقیر و هەژاران بۆ لالێکردنەوەیان و چاکەکردن لەگەڵیان .

٤ ـ پارێزگاری کردن لەسەر لەش ساغی و سەلامەت بوونی لەش .

❁ ❁ ❁

بابەتی حەج

پ ١٠٩ / کامەیە واتای حەج ؟

حەج بریتـیـیە لـە : ڕۆیـشتن بـۆ مەککـە بـۆ ئەنجامـدانی کارێکی تایبەت لە کاتێکی تایبەتدا .

پ ١١٠ / کامەیە بەڵگە لەسەر پێویست (واجب) بوونی حەج کردن ؟

بەڵگــە لەســەر پێویـسـت (واجـب) بــوونی حــەج کـردن فەرمایـشتی خـوای گەورەیـە : ﴿وَلِلَّهِ عَلَى ٱلنَّاسِ حِجُّ ٱلۡبَيۡتِ مَنِ ٱسۡتَطَاعَ إِلَيۡهِ سَبِيلٗاۚ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٩٧﴾ [آل عمران] واتە : حەق و مافی خوایە بەسەر خەڵکەوە کە حەجی ماڵەکەی بکەن بۆ هەرکەسێك کە توانای هـەبێت بـڕوات ، وە هەرکەسـێکیش کـوفر بکـات ئـەوا بەڕاسـتی خـوای گـەورە دەوڵەمەندە و پێویستی بە جیهانیان نییە .

پ ١١١ / مەرجـەکانی پێویـست (واجـب) بـوونی حـەج کردن کامانەن ؟

مەرجەکانی پێویست (واجب) بوونی حەج کردن پێنجن :

١ ـ موسڵمان بوون .

٢ ـ عاقڵ بوون .

٣ ـ باڵغ بوون .

٤ ـ ئازاد بوون (الـحُرِّيَّة) . .

٥ ـ هەبوونی توانا .

پ ١١٢ / کامەیە جۆرەکانی حەج کردن ؟

جۆرەکانی حەج کردن سیانن :

١ ـ (التَّمَتُّع) : عومرە و حەجی بە ئیسراحەت ، کە بریتی‌یە لە ئیحرام کردن بە عومرە لە مانگەکانی حەجدا پاشان دەرچوون لێی ، پاشان ئیحرام کردن بە حەج لە (یوم التروية / ڕۆژی تێربوون لە ئاو) ڕۆژی هەشتەم لە مانگی حاجیان .

٢ ـ (القِرَان) : عومرە و حەج پێکەوە ، کە بریتی‌یە لە ئیحرام کردن بە عومرە و حەج لەگەڵ یەکدا .

٣ ـ (الإِفْرَاد) : حەجی بە تەنها ، کە بریتی‌یە لە ئیحرام کردن بە حەجبە تەنها .

وه باشترینی جۆرەکانی حەج بریتی‌یە لە (التَّمَتُّع / عومرە و حەجی بە ئیسراحەت) ، پاشان (القِـــرَان / عومرە و حەج پێکەوە) ، پاشان (الإِفْـــرَاد / حەجی بە تەنها) ، وە ئەو کەسەی کە عومرە و حەج پێکەوە دەکات و ئەو کەسەش کە حەجی بە تەنها دەکات لە کارەکانی حەجدا یەکسانن ، تەنها ئەوە نەبێت کە ئەو کەسەی عومرە و حەج پێکەوە دەکات (الـــهَدي / سەربڕینی ئاژەڵێك) پێویست دەبێت لەسەری ، بەڵام ئەمە پێویست نابێت لەسەر ئەو کەسەی کە حەجی بە تەنها دەکات .

پ ١١٣ / پایەکانی حەج کامانەن ؟

پایەکانی حەج چوارن :

١ ـ ئیحرام کردن .

٢ ـ ڕاوەستان لە عەرەفە .

٣ ـ طەوافی گەڕانەوە (طَواف الإِفَاضة) .

٤ ـ سەعی نێوان صەفا و مەروە .

پ ١١٤ / فەرزەکانی حەج کامانەن ؟

فەرزەکانی حەج حەوتن :

١ ـ ئیحرام کردن لە میقاتەوە[١] .

٢ ـ ڕاوەستان لە عەرەفە تاوەکو شەودادێت بۆ ئەو کەسەی کە لە ڕۆژدا دەچێتە ئەوی .

٣ ـ مانەوە لە موزدەلیفە لە شەوی جەژنی قورباندا .

٤ ـ مانەوە لە مینا لە شەوانی ڕۆژەکانی تەشریقدا .

٥ ـ بەردهاوێشتنە ناو حەوزەکان بە ریزبەندی .

---

[١] شوێنە دیاری کراوەکان (المواقیت المكانية) بۆ ئیحرام کردن بۆ حەج و عومرە کردن پێنجن :

یەکەم : (ذُو الْحُلَيْفَة) : کە میقاتی خەڵکی مەدینە و ئەوانەشە کە بەسەر ڕێگای ئەواندا تێپەڕ دەبن و (٤٢٠) کیلۆمەتر لە مەککەوە دوورە ، وە زۆر نزیکە لە مەدینەوە و بەڵام دوورتین میقاتە لە مەککەوە .

دووەم : (الْجُحْفَة) : کە میقاتی خەڵکی شام و ئەوانەشە کە بەسەر ڕێگای ئەواندا تێپەڕ دەبن ، وە لە ڕۆژگاری ئێستادا ئەو خەڵکانە لە (رَابغ)ەوە ئیحرام دەکەن ، وە (١٨٦) کیلۆمەتر لە باکورەوە لە مەککەوە دوورە .

سێیەم : (قَرْنُ الْمَنَازِل / السَّيْلُ الْكَبِير) : کە میقاتی خەڵکی نەجد و ئەوانەشە کە بەسەر ڕێگای ئەواندا تێپەڕ دەبن و (٧٨) کیلۆمەتر لە ڕۆژهەڵاتەوە لە مەککەوە دوورە .

چوارەم : (يَلَمْلَم) : کە میقاتی خەڵکی یەمەن و ئەوانەشە کە بەسەر ڕێگای ئەواندا تێپەڕ دەبن و ماوەی (١٢٠) کیلۆمەتر لە باشورەوە لە مەککەوە دوورە .

پێنجەم : (ذَاتُ عِرْق) : کە میقاتی خەڵکی عێراقە و دەکەوێتە ڕۆژهەڵاتی مەککەوە بە ماوەیەك کە ئەندازەکەی (١٠٠) کیلۆمەتر .

٦ ـ سەرتاشین یان کورت کردنەوەی .

٧ ـ طەوافی ماڵئاوایی (طَواف الوَداع) بۆ جگە لە ئافرەتی بێنوێژ و زەیسان .

پ ١١٥ / سوننەتەکانی حەج کامانەن ؟

سوننەتەکانی حەج زۆرن ، لەوانە :

١ ـ خۆشۆردن و خۆبۆنخۆش کردن لە پێش ئیحرام کردن .

٢ ـ طەوافی گەیشتنە ناو ماڵی خوا (طَواف القُدوم) بۆ ئەو کەسەی کە حەجی بە تەنها یان حەجی هاوتا لەگەڵ عومرە پێکەوە دەکات .

٣ ـ (الرَّمَـــل : بـەخێرایی ڕۆیـشتن لەگـەڵ نزیکبـوونی هەنگاوەکان) لە سێ طەوافی سەرەتادا لە طەوافی گەیشتنە ناو ماڵی خوا (طَواف القُدوم) .

٤ ـ (الإضطباع : دەرخستنی شانی ڕاست) لـە طـەوافـی گەیشتنە ناو ماڵی خوا (طَواف القُدوم) .

٥ ـ کردنی دوو رکعات نوێژ لە پاش طەواف کردن .

٦ ـ مانەوە لە مینـا لە شەوی عەرەفەدا .

٧ ـ تەلبیەکردن لە ساتەوەختی ئیحرام کردنـەوە تـاوەکو بەردهاوێشتنە ناو حەوزی عەقەبە (حەوزە گەورەکە) .

٨ ـ کۆکردنەوەی نێوان هەردوو نوێژی نیوەڕۆ و عەسر لـە عەرەفە بە کۆکردنـەوەی پێشخستن ، وە لـە نێـوان هـەردوو نوێـژی مـەغریب و عیـشا لـە موزدەلیفـە بـە کۆکردنـەوەی دواخستن لە کاتی گەیشتن بە موزدەلیفـە ، بـە مـەرجێك کـە کاتی عیشا نەڕۆیشتبێت .

پ ١١٦ / جیاوازی چی‌یە لە نێوان پایەکان و فەرزەکان و سوننەتەکانی حەج ؟

پایە : ئەوەیە کە حەج کردن دروست نی‌یە ئـیللا بـەوەوە نەبێت ، وە فەرز (واجـب) : بـە وازلێهێنـانی خـوێن رشـتنێك (سەربڕینی حەیوانێك) پێویست دەبێت ، بەڵام سوننەتەکان : کردن و ئەنجامدانیان خۆشویستراوە و هیچ شـتێکیش نـی‌یـە لەسەر ئەو کەسەی کە وازیان لـێ‌دێنێت .

پ ١١٧ / قەدەغەکراوەکانی ئیحرام کـردن بـۆ حـەج یان عومرە کردن کامانەن ؟

قەدەغەکراوەکانی ئیحرام : ئەو شتانەیە کە قەدەغەکراون لەسەر ئەو کەسەی لە ئیحرامدایە بۆ حەج یان عومرە کردن ، ئەوانیش دەبن بە سێ بەشەوە :

بەشی یەکەم : بەشێکی حەرامکراوە لەسەر نێرینە و مێیینەکانیش ، ئەویش حەوت قەدەغەکراون :

١ ـ لابردنی مووی سەر بە تاشین یان جگە لەوەیش .

٢ ـ نینۆك قرتاندن .   ٣ ـ بەکارهێنانی بۆن .

٤ ـ گرێبەستی هاوسەرگیری .

٥ ـ بەرکەوتنی پێستی ژن و مێرد لەگەڵ یەکتر بە ئارەزوو و شەهوەتەوە .

٦ ـ جووتبوون .

٧ ـ کوشتنی نێچیر (ڕاوکردن) .

بەشی دووەم : بەشێکی حەرامکراوە لەسەر نێرینە بە تەنها ، ئەویش دوو قەدەغەکراون :

١ ـ داپۆشینی سەر .

٢ ـ لەبەرکردنی جلی دوراو .

بەشی سێیەم : بەشێکی حرامکراوە لەسەر مێینە بە تەنها ، ئەویش دوو قەدەغەکراون :

١ ـ پۆشینی نیقاب یان (بُرْقُع : ڕوومەت و روخسار پۆش) .

٢ ـ لەدەست کردنی دەستکێش .

پ ١١٨ / کامەیە جوانی و چاکەکانی حەج کردن ؟

جوانی و چاکەکانی حەج کردن زۆرن ، لە گرنگترینیان ئەمانەن :

١ ـ کۆبوونەوەی موسڵمانان لە هەموو ولاتانی جیهانەوە و بەدیهاتنی دۆستایەتی و خۆشەویستی و یەکترناسین لە نێوانیان .

٢ ـ دەرخستنی یەکریزی نێوان موسڵمانان ، وە بەڕاستی موسڵمانان یەك ئوممەتن و لە یەك شوێن و لە یەك کات و بە یەك پۆشاکەوە کۆدەبنەوە بە بێ جیاوازی لە نێوان دەوڵەمەند و فەقیر و عەرەب و عەجەم و سپی پێست و ڕەش پێست .

٣ ـ وەبیرهێنانەوەی دوارۆژ و ڕاوەستانی عەبدەکان لە پێش خوای گەورە لە ڕۆژی قیامەتدا .

❁ ❁ ❁

بابەتی کۆکەرەوە سەبارەت بە بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە

پ ١١٩ / گروپی ڕزگاربوو لە ئاگر لە نێو گروپەکانی موسڵمانان کێن ؟

گروپی ڕزگاربوو (الفِرقَةُ النَّاجِيَّة) لە ئاگر بریتین لە : ئەهلی سوننە و جەماعە .

پ ١٢٠ / ئەهلی سوننە و جەماعە کێن ؟

ئەهلی سوننە و جەماعە بریتین لەو : کەسانەی وا کۆبوونەتەوە لەسەر وەرگرتنی سوننەتی پێغەمبەر (ﷺ) و کارپێکردنی لە ڕواڵەت و ناوەوەیش لە وتە و کردار و بیروباوەڕیشدا .

وە وتراویشە ئەهلی سوننە بریتین لە : خەڵکانی سەر ڕێگای ڕاست ئەوانەی کە دەستیان گرتووە بە ئیسلامە ڕاست و دروستەکەوە کە (مُحَمَّد ﷺ) هێناویەتی و سەلەفی صاڵحیش لەسەری ڕۆیشتوون ، وە لەبەر ئەوەش پێیان دەوترێت : سەلەفییەکان .

پ ١٢١ / کامەیە هۆکاری ناونانیان بە ئەهلی سوننە و جەماعە ؟

هۆکاری ناونانیان بە ئەهلی سوننە لەبەر ئەوەیە کە ئەوان بەڕاستی دەستیان گرتووە بە سوننەتەوە ، وە هۆکاری ناونانیشیان بە ئەهلی جەماعە لەبەر ئەوەیە کە ئەوان کۆبوونەتەوە لەسەر سوننەت .

پ ١٢٢ / کامەیە هۆکاری ناونانیان بە سەلەفییەت و سەلەفییەکان ؟

هۆکاری ناونانیان بە سەلەفییەت و سەلەفییەکان لەبەر ئەوەیە کە ئەوان بەڕاستی لەسەر مەنهەج و بەرنامەی سەلەفی صالح ڕۆیشتوون لە صەحابەکان (رضي الله عنهم) و شوێنکەوتوانیان بە چاکە .

پ ١٢٣ / کامەیە بەڵگە لەسەر ئەوەی کە ئەهلی سوننە و جەماعە گروپی ڕزگاربوون ؟

بەڵگە لەسەر ئەوەی کە ئەهلی سوننە و جەماعە گروپی ڕزگاربوون فەرمایشتی پێغەمبەرە (ﷺ) : ((افْتَرَقَتِ الْيَهُودُ عَلَى إِحْدَى وَسَبْعِينَ فِرْقَةً ، وَافْتَرَقَتِ النَّصَارَى عَلَى ثِنْتَيْنِ وَسَبْعِينَ

فِرْقَةً ، وَسَتَفْتَرِقُ هَذِه الأُمَّةُ عَلَى ثَلاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً كُلُّهَا فِي النَّارِ إِلَّا وَاحِدَةٌ ، قِيلَ : مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّه ؟ قَالَ : مَا أَنَا عَلَيْهِ الْيَوْمَ وَأَصْحَابِي)) ، وفي لفظٍ : ((الْجَمَاعَةُ))[1].

واته : جووله‌كه‌كان (اليهود) **پارچه‌پارچه بوون بۆ حه‌فتاویه‌ك فیرقه ، وه گاوره‌كانیش** (النصارى) **پارچه‌پارچه بوون بۆ حه‌فتاودوو فیرقه ، وه ئه‌م ئوممه‌ته‌یش له داهاتوودا پارچه‌پارچه ده‌بێت بۆ حه‌فتاوسێ فیرقه ، هه‌موویان له ئاگردان ته‌نها یه‌كێكیان نه‌بێت ، وترا : ئه‌وانه كێن ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا** (ﷺ) **؟ فه‌رمووی : "ئه‌وه‌یه كه ئه‌مڕۆ من و هاوه‌ڵانمی له سه‌ره" ، وه له له‌فزێكی تردا هاتووه : كۆمه‌ڵی موسڵمانان** (الجَمَاعَة)**ن .**

پ ١٢٤ / كامه‌یه بیروباوه‌ڕی ئه‌هلی سوننه و جه‌ماعه سه‌باره‌ت به سه‌لماندنی سیفه‌تی به‌رزی و سیفه‌تی (الاستواء) ؟

بیروباوه‌ڕی ئه‌هلی سوننه و جه‌ماعه سه‌باره‌ت به سه‌لماندنی سیفه‌تی به‌رزی و سیفه‌تی (الاستواء) **ئه‌وه‌یه كه**

---

[1] رواه الترمذي : (٢٦٤١) ، وأبو داود : (٤٥٩٦) ، وابن ماجه رقم : (٣٩٩٢) ، وصححه الألباني في صحيح ابن ماجه (٢ / ٣٦٤) .

صەحابەکان لەسەری کۆڕابوون و پێغەمبەرانیش (عَلَيهِمُ الصَّلاةُ وَالسَّلام) لەسەری کۆڕابوون کە : بەڕاستی خوای پاك و بەرز و پایەدار لەسەرەوەی ئاسمانە لە سەرووی هەموو بوونەوەر و دروستکراوەکانەوە ، بەرزبووەتەوە بەسەر عەرشەکەیدا بەرزبوونەوەیەك کە شایستە بێت بە گەورەیی خوا ، خوای پاك و بەرز و پایەدار وەکو دروستکراوەکانی نی‌یە لە هیچ شتێك لە سیفەتەکانیدا .

پ ١٢٥ / کامەیە بەڵگە لە قورئانی پیرۆز لەسەر سەلماندنی سیفەتی بەرزی بۆ خوا ؟

بەڵگە لەسەر سەلماندنی سیفەتی بەرزی بۆ خوا فەرمایشتی خوای بەرز و پایەدارە : ﴿ءَأَمِنتُم مَّن فِي ٱلسَّمَآءِ أَن يَخۡسِفَ بِكُمُ ٱلۡأَرۡضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ١٦﴾ [الملك] .

واتە : ئایە ئێوە بێ‌باکن لەو خوایەی کە لە بەرزیدایە (لە سەرەوەی ئاسماندایە) بتانبات بە ناخی زەویدا و زەوی بجولێت و ئێوەش لەگەڵیا ڕۆبچن .

هەروەها فەرمایشتی خوای بەرز و پایەدارە : ﴿سَبِّحِ ٱسۡمَ

رَبِّكَ ٱلۡأَعۡلَى ۝١﴾ [الأعلى] واتـه : تـەسبیحاتی ناوی پـەروەردگاری بەرزت بکە .

وە جگە لەمانەش لە ئایەتەکانی قورئان .

پ ١٢٦ / کامەیە بەڵگە لە فەرموودە لەسەر سەلماندنی سیفەتی بەرزی بۆ خوا ؟

بەڵگە لە فەرموودە لەسەر سەلماندنی سیفەتی بەرزی بـۆ خـوا فـەرموودەی کەنیزەکەکەیـە کاتێـک کـە پێغەمبـەر (ﷺ) پرسیاری کرد و فەرمووی : ((أَيْنَ اللَّهُ ؟ خوا لە کوێیە ؟

فَقَالَتْ : فِي السَّمَاءِ .

ئەویش وتی : لە بەرزیدایە (لە سەرەوەی ئاسماندایە) .

قَالَ : مَنْ أَنَا ؟ فەرمووی : ئەی من کێم ؟

قَالَتْ : أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ .

ئەویش وتی : تۆیش پێغەمبەری خوایت .

قَالَ : أَعْتِقْهَا فَإِنَّهَا مُؤْمِنَةٌ))[1] فـەرمووی : ئـازادی بکـە چونکە بەڕاستی ئەمە ئافرەتێکی ئیماندارە .

---

(١) رواه مسلم : (٥٣٧) .

پ ١٢٧ / کامەیە بەڵگە لەسەر سەلماندنی سیفەتی (الاستواء) ؟

بەڵگە لەسەر سەلماندنی سیفەتی (الاستواء) **فەرمایشتی خوای بەرز و پایەدارە :** ﴿ٱلرَّحۡمَٰنُ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ ٱسۡتَوَىٰ ۝٥﴾ [طـه] **واتە : خوای میهرەبان و رەحمەت فراوان بەرزبووەتەوە بەسەر عەرشدا ، وە لە شەش شوێنی قورئاندا فەرمایشتی خوای بەرز و پایەداریش هاتووە :** ﴿ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ﴾ **لە سورەتی** [الأعراف : ٥٤] **و سورەتی** [يونس : ٣] **و سورەتی** [الرعد : ٢] **و سورەتی** [الفرقان : ٥٩] **و سورەتی** [السجدة : ٤] **و سورەتی** [الحديد : ٤] **واتە : ئەنجا خوا بەرزبووەتەوە بەسەر عەرشدا .**

پ ١٢٨ / واتای (الاستواء) **کامەیە ؟**

معنى الاستواء : العلوُّ والارتفاع ، (الاستواء) **واتە : بەرزی ،** يعني ارتفع فوقَ العرش وعَلا فوقَهُ ، **واتە : خوا بەرزبووەتەوە بەسەر عەرشدا و لەسەرەوەی عەرشە .**

واتای (الاستواء) **لە زمانی عەرەبیدا زانراوە ، بەڵام**

چـۆنێتیەکەی نـەزانراوە ، هــەروەکو چـۆن ئیمــامی مالــك رەحمـەتی خـوای لێبێـت فەرموویـەتی : (اِلاسْــتِوَاءُ مَعْلُــومٌ ، وَالْكَيْفُ مَجْهُولٌ ، وَالْإِيــمَانُ بِهِ وَاجِبٌ ، وَالسُّؤَال عَنْهُ بِدْعَةٌ) **واتە :** (الاســـتواء) زانـراوە و چـۆنێتیەکەی نـەزانراوە و بـاوەڕبوون پـێی واجبە و پرسـیارکردنیش لەبارەیـەوە بیدعەیـە ، واتـە : پرسیارکردن سەبارەت بە چۆنێتییەکەی بیدعەیە ، وە ئەمـە بنەمایەکی گـشتی‌یـە بـۆ هـەموو سـیفەتەکان کـە واتاکانیـان زانراون و چۆنێتیەکانیان نەزانراون .

پ ١٢٩ / کامەیـە بیروبـاوەڕی ئـەهلی سـوننە و جـەماعـە سەبارەت بە قورئانی پیرۆز ؟

بیروبۆچونی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە قورئانی پیرۆز ئەوەیە کە بەڕاستی قورئان وتە و فەرمایشت و کەلامی خوای بەرز و پایەدارە پیتەکانی و واتاکانیشی ، دابەزێنراوە و دروسـتکراو نـی‌یـە ، لـە ئـەوەوە هـاتووە و بـۆلای ئـەویش دەگەڕێتـەوە ، خـوا خـۆی فەرموویـەتی بـە حەقیقـەت و داویـەتی بـە جبریـل و ئـەویش دایبەزاندووەتـە سـەر دڵـی پێغەمبەر (مُـــحَمَّد ﷺ) .

پ ١٣٠ / کامەیە بەڵگە لەسەر ئەوەی کە قورئانی پیرۆز بەشێکە لە وتە و کەلامی خوای بەرز و پایەدار ؟

بەڵگە فەرمایشتی خوای بەرز و پایەدارە : ﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ٱسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَٰمَ ٱللَّهِ ۝٦﴾ [التوبة] .

واتە : وە ئەگەر یەکێك لە موشریکەکان داوای پەنادانی لێت کرد ئەوا پەنای بدە تاوەکو کەلامی خوا ببیسێت .

وە مەبەستیش بە کەلامی خوا لەم ئایەتەدا قورئانە .

پ ١٣١ / کامەیە بەڵگە لەسەر ئەوەی کە قورئانی پیرۆز دابەزێنراوە و دروستکراو نی‌یە (مُنَزَّلٌ غيرُ مَخلوق) ؟

بەڵگە لەسەر ئەوەی کە قورئانی پیرۆز دابەزێنراوە فەرمایشتی خوای بەرز و پایەدارە : ﴿تَبَارَكَ ٱلَّذِي نَزَّلَ ٱلْفُرْقَانَ عَلَىٰ عَبْدِهِۦ ۝١﴾ [الفرقان] واتە : خێر و فەڕی زۆرە ئەو خوایەی کە قورئانی جیاکەرەوەی نێوان حەق و باتڵی دابەزاندووەتە سەر عەبدەکەی .

وە بەڵگەش لەسەر ئەوەی کە قورئانی پیرۆز دروستکراو نی‌یە فەرمایشتی خوای بەرز و پایەدارە : ﴿أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ

وَٱلۡأَمۡرُۗ ﴿٥٤﴾ ﴾ [الأعراف] واتە : بزانە تـەنها بـۆ خوايـە دروسـت كردن و فەرمان دەركردن ، فەرمانەكەی كردووە بە جگـە لـە دروســت كــردن ، وە قورئــانيش لــە فەرمانەكەيــە لەبــەر فەرمايشتی خـوای بـەرز و پايـەدار : ﴿وَكَذَٰلِكَ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ رُوحٗا مِّنۡ أَمۡرِنَاۚ ﴿٥٢﴾ ﴾ [الــشورى] واتــە : هــەروەكو چـۆن وەحييمـان ناردووە بۆ پێغەمبەرانی تر بەهەمان شێوەش وەحييمـان لـە فەرمانی خۆمان بۆ تۆيش ناردووە .

هــەروەها قورئــانی پــیرۆز دروســتكراو نــیيــە چــونكە فەرمايــشت و كــەلامی خــوا ســيفەتێكە لــە ســيفەتەكانی و سيفەتەكانی خوای بەرز و پايەداريش دروستكراو نين .

پ ١٣٢ / كامەيە بيروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە بينينی خوای بەرز و پايەدار ؟

بيروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە بينينـی خــوای بــەرز و پايــەدار ئەوەيــە كــە بەڕاســتی ئيمانــداران پەروەردگاری خۆيان ئاشكرا بە چاوەكانيان دەبينن لە ڕۆژی قيامەتدا (لە ساحەی مەحشەر) و لە بەهەشتيشدا .

پ ١٣٣ / کامەیە بەڵگە لەسەر ئەوەی کە ئیمانداران لە دواڕۆژدا پەروەردگاری خۆیان دەبینن ؟

بەڵگە لەسەر ئەوەی کە ئیمانداران لە دواڕۆژدا پەروەردگاریان دەبینن فەرمایشتی خوای بەرز و پایەدارە : ﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ ﴿٢٢﴾ إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾﴾ [القيامة] واتە : لە ڕۆژی قیامەتدا روومەتانێك گەشاوە و درەوشاوەن ﴿٢٢﴾ سەیری پەروەردگاریان دەکەن .

هەروەها فەرمایشتی خوای بەرز و پایەدارە : ﴿لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ ﴿٢٦﴾﴾ [يونس] واتە : ئەوانەی کە چاکەیان کردووە بەهەشتیان بۆ هەیە و لەوەیش زیاتر ، وە لە فەرموودەی صەحیحدا هاتووە کە (الْحُسْنَىٰ) : بریتییە لە بەهەشت و (الزِّيادة)ش : بریتییە لە سەیرکردنی روومەت و روخساری خوای بەخشندە[1] .

پ ١٣٤ / کامەیە بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە ئیمان ؟

ئەهلی سوننە و جەماعە باوەڕیان وایە کە ئیمان وتەیە بە

---

[1] صحيح مسلم : (١٨١) .

زمـان و بیروبــاوەڕە بـە دڵ و کردەوەیـشە بـە ئەندامـەکانی لەش ، بە تاعەت و چاکە کردن زیاد دەکات و بە سەرپێچی و خراپە کردنیش کەم دەکات .

پ ١٣٥ / کامەیە بەڵگە لەسەر ئەوەی کە وتە و کردەوە بەشێکن لە ئیمان ؟

بەڵگە لەسەر ئەوەی کە وتە و کردەوە بەشێکن لە ئیمان فەرمایشتی پێغەمبەرە (ﷺ) : ((الْإِيـــمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ شُعْبَةً ، فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الإِيـــمَانِ))[1] .

واتــە : ئیمـان حـەفتا و ئەوەنـدە* بەشـە ، باشـترینیان وتەی (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّه)یە ، وە نزمترینیان دوورخستنەوە و لادانی شـتی ئەزیەتـدەرە لەسـەر ڕیگاوبـان ، وە شـەرم کـردنیش بەشێکە لە ئیمان .

لێرەدا وتە و کردەوەی بە بەشێك لە ئیمان دانا .

---

[1] رواه البخاري (٩) ، ومسلم : (٣٥) واللفظ له .

* (بِضْع) لە زمانی عەرەبیدا لە نێوان سێ بۆ نـــۆ دەگرێتـەوە ، کەواتـە لێـرەدا مەبەسـت بـە وشـەی (حەفتا و ئەوەندە) بریتیـیە لە (حەفتا و سێ ... بۆ حەفتا و نـۆ) .   وەرگێڕ

پ ١٣٦ / کامەیە بەڵگە لەسەر ئەوەی کە ئیمان زیاد و کەم دەکات ؟

بەڵگە لەسەر ئەوەی کە ئیمان زیاد و کەم دەکات فەرمایشتی خوای بەرز و پایەدارە : ﴿وَيَزْدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا ﴿٣١﴾﴾ [المدثر] واتە : وە ئیمانی ئەوانەی کە ئیمانیان هێناوە زیاد بکات .

وە بەڵگەی زیادبوونی ئیمان هەر خۆی بەڵگەشە لەسەر لەباربوونی کەمبوونی .

پ ١٣٧ / کامەیە بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە وابەستەبوون بە کۆمەڵی موسڵمانانەوە (لزوم الجماعة) **لەگەڵ باسکردنی بەڵگە ؟**

ئەهلی سوننە و جەماعە باوەڕیان بە پێویست(واجب)بوونی وابەستەبوون بە کۆمەڵی موسڵمانان و پێشەواکەیان و جیانەبوونەوە لێیان هەیە ، وە بەڵگەش فەرمایشتی خوای بەرز و پایەدارە : ﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا ﴿١٠٣﴾﴾ [آل عمران] واتە : هەمووتان دەست بگرن بە دین و بەرنامەکەی خواوە و پارچەپارچە مەبن .

پ ١٣٨ / کامەیە بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە گوێڕایەڵی کاربەدەستان ؟

ئەهلی سوننە و جەماعە باوەڕیان بە پێویست(واجب)بوونی گوێڕایەڵی کاربەدەستانی موسڵمانان لە چاکەدا هەیە ئەگەر چی ئەو کاربەدەستانە خراپەکار و تاوانباریش بن ، وە بەڵگەش فەرمایشتی پێغەمبەرە (ﷺ) : ((عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ فِيمَا أَحَبَّ وَكَرِهَ إِلَّا أَنْ يُؤْمَرَ بِمَعْصِيَةٍ ، فَإِنْ أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلَا سَمْعَ وَلَا طَاعَةَ))[1] **واتە : پێویستە لەسەر کەسی موسڵمان گوێگر و گوێڕایەڵ بێت لەوەی کە پێیخۆشە و لەوەش کە پێیناخۆشە ئیللا مەگەر فەرمانی پێبکرێت بە تاوان ، وە ئەگەر فەرمانی پێکرا بە تاوان ئەوا نە گوێگرتن و نە گوێڕایەڵی دەمێنێت .**

پ ١٣٩ / کامەیە بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە ئەنجامدەری تاوانی گەورە (فاعل الكبيرة) **لەگەڵ باسکردنی بەڵگە ؟**

حوکمی ئەنجامدەری تاوانی گەورە بەلای ئەهلی سوننە و

---

[1] رواه البخاري (٧١٤٤) ، ومسلم : (١٨٣٩) .

جەماعــەوە ئەوەیــە كــە ئــەو كەســە كــافر نابێــت و بــە هەتاهەتاییش لـە ئـاگردا نامێنێتـەوە و حـاڵ و دەرئـەنجامی بۆلای خوا دەگەڕێتەوە ، ئەگەر ویستی سزای دەدات بـەوەی كـە شایـستەیە ، وە ئەگـەر ویـستی لــێی خـۆش دەبێـت ، لەبەر فەرمایشتی خوای بەرزو پایەدارە : ﴿ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِۦ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ ۚ ﴿٤٨﴾ ﴾ [النساء] .

واتـە : بەڕاسـتی خـوا لـەوە خۆشـنابێت كـە شـەریكی بـۆ دابنرێت ، وە لە خـواررووی ئـەوەوە لـە هـەموو تـاوانێكی تـر خۆشدەبێت بۆ هەركەسێك ویستی لـێ هەبێت .

پ ١٤٠ / كامەیە حوكمی كافركردنی موسڵمان (حكـــم تكفير الـــمسلم) ؟ **وە كامەیە بەڵگە ؟**

كـافركردنی موسڵمان حەرامە ، وە بەڵگـەش فەرمـایشتی پێغەمبەرە (ﷺ) : ((مَنْ رَمَى مُؤْمِنًا بِكُفْرٍ فَهُوَ كَقَتْلِه))[1] واتـە : هەركەسێك موسڵمانێك تومەتبار بكات بە كوفر ئـەوە وەكـو كوشتنی وایە .

(1) رواه البخاري (٦١٠٥) .

پ ١٤١ / کامەیە بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە صەحابە ؟

بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە صەحابە ئەوەیە کە : دڵیان سەلامەتە لە کینە و ڕق و دژایەتی دەرحەق بە صەحابەکانی پێغەمبەری خوا (ﷺ) ، وە زمانیشیان سەلامەتە لە تانەلێدان و قسەپێوتن ، وە ئەوان صەحابەیان خۆشدەوێت و دوعایان بۆ دەکەن کە خوا لێیان ڕازی بێت و شوێنیان دەکەون بە چاکە و دوعایان بۆ دەکەن بەوەی کە خوای بەرز و پایەدار باسیکردووە لەبارەیانەوە : ﴿رَبَّنَا ٱغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَٰنِنَا ٱلَّذِينَ سَبَقُونَا بِٱلْإِيمَٰنِ ﴿١٠﴾﴾ [الحشر] واتە : پەروەردگارمان لە ئێمە و ئەو برایانەشمان کە بە ئیمان پێشمان کەوتوون خۆشببە .

پ ١٤٢ / کامەیە بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە کەسوکاری پێغەمبەر (ﷺ) ؟

بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە کەسوکاری پێغەمبەر (ﷺ) ئەوەیە کە بەڕاستی خۆشیان دەوێن لەبەر دوو شت : لەبەر ئیمانەکەیان ، وە لەبەر

خزمایەتی و نزیکیان لە پێغەمبەری خواوە (ﷺ) ، بەڵام زیادەڕەویان تێدا ناکەن بە پەرستنیان جگە لە خوا یان باوەڕبوون بەوەی کە ئەوان پارێزراون لە هەڵەکردن .

پ ١٤٣ / کامەیە بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە دۆستایەتی و تەبەڕالێکردن (الوَلاء والبَراء) ؟

بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە دۆستایەتی و تەبەڕالێکردن ئەوەیە کە ئەمە لە پێویستیەکانی ئیمانە و خواستراوی شایەتیدانە بە (لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ) .

وە واتای دۆستایەتی کردن (الـوَلاء) بریتییە لە : خۆشویستنی خوای بەرز و پایەدار و پێغەمبەرەکەی (ﷺ) و موسڵمانان .

وە واتای تەبەڕالێکردن (البَراء) بریتییە لە : تەبەڕاکردن لە بێباوەڕی و بێباوەرەکان و دۆستایەتی نەکردنیان و وازهێنان لە خۆشوبهاندن پێیان لەوەی کە لە تایبەتمەندیەکانیانە ، بەڵام تەبەڕاکردن لە کافر و بێباوەرەکان ئەوە ناخوازێت کە زوڵم و ستەمیان لێبکرێت و دەستدرێژییان بکرێتەسەر یان ڕێگری بکرێت لە مامەڵەکردن

لەگـەڵیان ، بـەڵکو ئیـسلام هـاتووە بـە شـەرعیەت بـوون و ڕێگەدان بە چاکەکاری لەگەڵ ئەوانەیان کە ئاشتیخوازن .

پ ١٤٤ / کامەیـە بیروباوەڕی ئـەهلی سـوننە و جەماعـە سەبارەت بە (عیسى عَلَيْهِ السَّلَامُ) ؟

بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بـە (عیسى عَلَيْهِ السَّلَامُ) ئەوەیە کە (عیسى) عەبد و پێغەمبەری خوایە ، عەبدە و ناپەرسترێت ، وە پێغەمبەریشە و بەدرۆناخرێتەوە ، وە ئـەو مرۆڤێکە لە نەوەکانی ئادەم ، دروسـتکراوە لـە دایکـەوە بـە بێ باوك .

پ ١٤٥ / کامەیـە هەڵوێـستی ئـەهلی سـوننە و جەماعـە سەبارەت بە دین و ئاینەکانی تـری وەکـو یەهودییـەت و نەصرانییەت ؟ وە کامەیە بەڵگە ؟

ئـەهلی سـوننە و جەماعـە بیروباوەڕیـان وایـە کـە ئـاینی ئیسلام هەموو ئاینەکانی پێشووتری نەسخ کردووەتەوە و لە کاری خستوون ، وە بەڕاستی خوای بەرز و پایەدار لـە پـاش ناردنی (مُحَمَّد ﷺ) هیچ دین و ئاینێك لە هیچ کەسێك قـەبوڵ ناکات جگە لە ئاینی ئیسلام .

پ ١٤٦ / کامەیە بەڵگە لە قورئانی پیرۆز لەسەر ئەوەی کە ئیسلام ئاینی حەقە و ئاینەکانی تری جگە لە ئیسلام بەتاڵ و پووچەڵن ؟

بەڵگە لە قورئانی پیرۆز لەسەر ئەوەی کە ئیسلام ئاینی حەقە و ئاینەکانی تر بەتاڵ و پووچەڵن فەرمایشتی خوای بەرز و پایەدارە : ﴿ وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلْإِسْلَٰمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِى ٱلْءَاخِرَةِ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ﴿٨٥﴾ ﴾ [آل عمران] .

واتە : **هەرکەسێك بەدوای هەر ئاینێکی تردا بگەڕێت جگە لە ئیسلام ئەوا لێی قەبوڵ ناکرێت و ئەو کەسەش لە دواڕۆژدا لە دۆڕاو و زەرەرمەندانە .**

پ ١٤٧ / کامەیە بەڵگە لە فەرموودە لەسەر پێویست (واجب)**بوونی باوەڕهێنان بە ئاینی ئیسلام کە پێغەمبەر** (مُحَمَّد ﷺ) **هێناویەتی ؟**

بەڵگە لە فەرموودە لەسەر پێویست (واجب)بوونی باوەڕهێنان بە ئاینی ئیسلام کە پێغەمبەر (مُحَمَّد ﷺ) هێناویەتی فەرمایشتی پێغەمبەرە (ﷺ) : ((وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لاَ يَسْمَعُ بِي أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الأُمَّةِ يَهُودِيٌّ وَلاَ نَصْرَانِيٌّ

ثُمَّ يَــمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ إِلاَّ كَانَ مِنْ أَصْــحَابِ النَّارِ))[١] واته : سوێند بەو خوایەی کە گیانی منی بەدەستە هیچ کەسێك نییە لەم ئوممەتەدا هاتنی من ببیسێت (واته ئاینی ئیسلامی پێبگات) : جوولەکە بێت یاخود گاور ئەنجا بمرێت و باوەڕی بەو ئاینە نەهێنابێت کە منی پێنێردراوە ئیللا ئەو کەسە دەبێتە خەڵکی ئاگر .

پ ١٤٨ / کامەیە هەڵوێستی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە دەقەکانی قورئان و فەرموودە ؟ لەگەڵ منی باسکردنی بەڵگە .

هەڵوێستی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە دەقەکانی قورئان و فەرموودە بریتی‌یە لە ملکەچبوون و پابەندبوون بە دەقەکانی قورئان و فەرموودە صەحیحەکان و بەرهەڵستی نەکردنیان بە ڕاوبۆچبوون یان بە عەقڵ ، بەڵگەش فەرمایشتی خوای بەرز و پایەدارە : ﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾ ﴾ [النساء] .

---

[١] رواه مسلم : (١٥٣) .

واتە : سوێند بە پەروەردگارت ئەی پێغەمبەر ئەو خەڵکە باوەڕ ناهێنن تاوەکو تۆ نەکەن بە دادوەر لەو شتانەدا کە ناکۆکی دەکەوێتە نێوانیانەوە تێیدا و ئەنجا لە ناخیانەوە دڵگران نەبن بەو بڕیارەی تۆ و ملکەچ ببن بە تەواوی .

پ ١٤٩ / کامەیە هەڵوێستی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە جیهاد و تێکۆشان لە پێناوی خوا ؟

ئەهلی سوننە و جەماعە بیروباوەڕیان وایە کە جیهاد و تێکۆشان لوتکە و چڵەپۆپەی ئیسلامە ، وە شەرعیەتی پێدراوە بۆ ئەوەی کە وتەی خوا بەرز و باڵا و سەروەر بێت ، بەڵام چەند مەرجێك بۆ جیهاد پێویستە ، لەگرنگترینیان : هەبوونی هێز و توانایە ، وە لە سایەی ئاڵایەکیش بێت کە کاربەدەستی موسڵمانان دابمەزرێنێت .

پ ١٥٠ / کامەیە هەڵوێستی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە کردارەکانی گروپە تیرۆرستییەکان کە ناویدەنێن جیهاد ؟

ئەهلی سوننە و جەماعە حاشا و تەبەڕا دەکەن لە کرداری تیرۆرستەکان ئەگەر چی ناویشی لێبنێن جیهاد ، چونکە

بەڕاستی ئەوان لەسەر مەنهەج و بەرنامەی خەوارجەکانن ، وە لەبەر ئەوەش کە کردارەکانیان کرداری خراپن و شێواندن و لەکەدارکردنی ئیسلام و تۆقاندنی کەسانی ئارام و کوشتنی کەسانی بێتاوانی خوێن پارێزراو لەخۆ دەگرێت ، وە زیان و زەرەر و وێرانکاری بەدیدێنێت لە وڵاتی موسڵمانان‌دا .

وَبِاللهِ التَّوفِيق ، وَصَلَّى اللهُ وَسَلَّم عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ

❁ ❁ ❁

سوپاس بۆ خوای گەورە دەستمدایە وەرگێڕانی
ئەم کتێبە زۆر بەسوود و گرنگە
لە ناو مزگەوتی (شێخ إبراهیم) / لە شاری کەلار
لە ڕۆژی شەممە / پاش نوێژی عەسر
(٤ / جُمادی الآخرة / ١٤٤٠) بەرامبەر بە (٩ / ٢ / ٢٠١٩)[١]

هەروەها سوپاس بۆ خوای گەورە تەواو بووم لە وەرگێڕانی
لە ڕۆژی یەك شەممە / پاش نوێژی عەسر
(٢٠ / شەوال / ١٤٤٠) بەرامبەر بە (٢٣ / ٦ / ٢٠١٩)
کوردستان / کەلار / مزگەوتی شێخ إبراهیم
محمد عبد الرحمن لطیف

---

[١] لە سەفەری عومرەی ساڵی (١٤٤٠) لە شاری مەککەی پیرۆز لە ناو (المسجد الحرام) گەیشتم بە خزمەت مامۆستا و بانگخواز (عبد الرحمن الودعان) و دوای یەکتر ناسین ئەم کتێبەی بە دیاری پێدام و منێش خۆشحاڵ بووم و بەڵێنی ئەوەم پێدان کە لە پاش گەڕانەوەم بۆ کوردستان وەریبگێڕمە سەر زمانی کوردی ، ئەویش ئەم هەواڵەی گەیاندبووە نووسەری کتێبە (الشیخ عمر بن عبد الرحمن العمر) ، وە منیش لە بەرواری (١٠ / صفر / ١٤٤٠ ـ ١٩ / ١١ / ٢٠١٨) نامەیەکی خۆناساندنم بۆ ناردن و بەڕێزیشیان لە بەرواری (١١ / صفر / ١٤٤٠ ـ ٢٠ / ١١ / ٢٠١٨) لە وەڵامدا نامەیەکی دەنگیان بۆ ناردم کە ئەمە پوختەکەیەتی : (وعلیکم السلام ورحمة الله وبركاته ، حیاك الله الشیخ محمد عبد الرحمن ... أخبرني عنك الشیخ عبد الرحمن الودعان عن رغبتكم في ترجمة كتاب "**إرشاد الأنام إلى أصول ومهمات دین الإسلام**" ، وأنا حقیقة مسرورٌ جداً بهذه الرغبة ونقول : جزاك الله خیرا ، وأسأل الله أن یجعل هذه الرغبة في میزان حسناتكم ، ونحن نُعین ونعاون ولیس عندنا مانع في هذه الأمر ، فاستعینوا بالله ، ووفقكم الله لما یُحبُّ ویرضى ، ونسأل الله التوفیق والإعانة والتیسیر ، وجزاكم الله خیر الجزاء) .

وە لە پاش لێبووەنەوەم لە وەرگێڕانی کتێبەکە لە بەرواری (٢٠ / شەوال / ١٤٤٠) بەرامبەر بە (٢٣ / ٦ / ٢٠١٩) ئەم نامەیەم بۆ ناردن : (السلام علیكم ورحمة الله وبركاته : كیف حالكم فضیلة الشیخ .. عساكم بخیر ، حمداً لله فقد انتهیتُ قبل قلیل من ترجمة كتابكم "**إرشاد الأنام**" إلى اللغة الكردیة ، أسأل الله تعالى أن یجعل هذا ذخراً لي ولكم لیوم القیامة ، ونفع الله بكم ورفع قدركم في الدارین) .

بەڕێزیشیان لە هەمان بەرواردا لە پاش دوو خولەك لە وەڵامدا ئەم نامەیەیان بۆ ناردم : (وعلیكم السلام ورحمة الله وبركاته ، أهلا وسهلا شیخ محمد ، وجزاك الله خیرا على جهودك المباركة وجعل ذلك في میزان حسناتك) .

فضلُ طباعة الكتب الشرعية

(**السؤال** : هل طباعة الكتب الشرعية الصحيحة ينتفع بـــها الإنسان بعد موته ويدخل في العلم الذي ينتفع به كما جاء فـــي الـــحديث ؟

الـــجواب : طباعة الكتب الـــمفيدة التـــي ينتفع بـــها النـــاس في أمور دينهم ودنياهم من الأعمال الصالـــحة التـــي يُثاب الإنسان عليها في حياته ويبقى أجرها ويـــجري نفعها له بعد مـــماته ، ويـــدخل في عموم قوله (ﷺ) فيما صحَّ عنه من حديث أبـــي هريرة (رضي الله عنه) أنَّ رسول الله (ﷺ) قال : ((إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ : صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ)) [رواه الإمـــام مـــسلم في صحيحه والترمذي والنسائي والإمام أحمد] .

وكلٌّ من ساهم في إخراج هذا العلم النافع يحصل على هذا الثـــواب العظيم سواء كان مُؤلفًا أو مُعلِّمًا أو ناشرًا له بين الناس أو مُخرجًـــا أو مساهمًا في طباعته ، كلٌّ بحسب جهده ومشاركته في ذلك .

وبالله التوفيق ، وصلى الله وسلم على نبينا محمد وآله وصحبه وسلم) .

اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء

الرئيس	نائب الرئيس	عضو
عبد العزيز بن عبد الله بن باز	عبد العزيز بن عبد الله آل الشيخ	بكر بن عبد الله أبوزيد

فەزڵ و چاکەی لەچاپدانی کتێبی شەرعی

پرسیار : ئایا لەچاپدانی کتێبە شەرعیە ڕاستەکان مرۆڤ لە پاش مردنی سوودیان لێدەبینێت و ئەمە دەچێتە ناو ئەو زانستەوە کە سوودی لێدەبینرێت هەروەکو لە فەرموودەکەدا هاتووە ؟

وەڵام : لەچاپدانی کتێبە بەسوودەکان کە خەڵك لە بوارەکانی دین و دونیایان سوودیان لێدەبینن لەو کردارە چاکانەیە کە مرۆڤ لە ژیانیدا پاداشتیان لەسەر وەردەگرێتەوە و پاداشتەکەشی دەمێنێتەوە و سوودەکەی بەردەوام دەبێت بۆی لە پاش مردنشی ، وە ئەمەش دەچێتە ناو گشتێتی ئەو فەرمایشتەی پێغەمبەرەوە (ﷺ) کە بە صەحیحی لێیەوە هاتووە لە فەرموودەی (أبو هريرة)وە (رضي الله عنه) کە پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرموویەتی : ئەگەر مرۆڤ مرد ئەوا کردەوەکانی لێی دەبڕێتەوە تەنها لە سێ شتدا نەبێت : صەدەقە و بەخشینێکی نەبڕاوە ، یان زانستێك سوودی لێببینرێت ، یان منداڵێکی صالح دوعای بۆ بکات .

وە هەرکەسێك بەشداری بکات لە دەرهێنانی ئەم زانستە بەسوودە ئەوا ئەم پاداشتە گەورەیەی دەست دەکەوێت چ دانەر بێت یان مامۆستا و فێرکار بێت یان لە ناو خەڵکدا بڵاوی بکاتەوە یان دەریبهێنێت یان بەشداری بکات لە لەچاپدانی ، هەرکەسە و بە پێی هەوڵ و بەشداری کردنی لەوەدا پاداشتی بۆ هەیە .